STRIPSCHRIFT

BRECHT EVENS & JUDITH VANISTENDAEL
SPIDERMAN IN NEW YORK

NUMMER 402 • €6,90

5 414306 146518 04020

→ REDACTIO

Academische opleidingen voor stripmakers kunnen helpen om voor meer tekenaars een hogere standaard haalbaar te maken. Dit is één van de conclusies die Joost Pollmann trekt uit zijn onderzoek *Stripmaker zoekt kunstacademie*, waarvoor hij, gesteund door het Fonds BKVB, tussen november 2008 en juni 2009 Nederlandse kunstacademies heeft bezocht, en ook die van Brussel en Gent, omdat daar al jaren les wordt gegeven aan stripstudenten.

Als voorbeeld van zo'n hoge standaard noemt Pollmann de autobiografie *Leven? of Theater* van de joods-Duitse kunstenares Charlotte Salomon, (Berlijn 1917-Auschwitz 1943), een verzameling van 1325 gouaches met bladvullende figuren en pagina's vol gepenseelde teksten, door haar zelf aangeduid als 'zangspel, waar in muziek, liefde en filosofie de hoofdthema's vormen'.

Pollmann schrijft in zijn rapportage terecht dat vele betrokkenen van de academies een zeer beperkt overzicht hebben van het fenomeen strip/grafische roman. Naast tekenaars als Art Spiegelman, Joost Swarte en Robert Crumb blijkt men geen van de honderden andere even hoogwaardige striptekenaars te kennen, terwijl men wel een stevige mening heeft over de artistieke pretenties van het beeldverhaal.

Maar waarom dan als standaard niet één van die hoogwaardige tekenaars gekozen?

Tegenover de onwetendheid van de intelligentsia, die de strip 'gevangen houdt in een achterhaald en infantiel imago', staat volgens Pollmann de 'anti-intellectualistische houding van de gemiddelde Nederlandse stripmaker, die weinig geneigd is tot het artistieke experiment, zorgeloosheid verkiest boven engagement en niet aan reflectie doet'. Het complete rapport is te lezen via *www.stichtingbeeldverhaal.nl/documenten/StripmakerZoektKunstacademieOnderzoekBKVB.pdf*. Op de website van het subsidiërende Fonds BKVB is eigenaardig genoeg niets vermeld over dit interessante rapport.

In het najaar begint de nieuwe opleiding Comic Design in Zwolle. Hopelijk leidt dat tot bekwame, goed georiënteerde leraren, tot goed opgeleide, vakbekwame studenten en – naast de experimenten, het engagement en de ambitie – ook tot leesbare strips.

INHOUD

2 ACTUA

12 STARS & STRIPS
Olav Beemer

14 BERNARD VRANCKEN
Michel van Merriënboer

19 BITS & PIECES
Ben Bits

20 BRECHT EVENS & JUDITH VANISTENDAEL
Geert de Weyer

24 SPIDERMAN IN NEW YORK
Michael Minneboo

30 KEES SPARREBOOM
Rich Thomassen

34 GUY DELISLE
Rik Sanders

36 DE BOVENTOON

44 HEINZ SERVICE SPREAD

→ OMSLAG

De tekening op het omslag is een uitsnede van een ex libris met Larry B. Max uit *I.R.S.* die Bernard Vrancken maakte voor Librairie Aladin. De oorspronkelijke illustratie heeft een liggend formaat.

Willy Vandersteen in dubbele belangstelling

Willy Vandersteen is *hot* deze zomer. *Le Soir* pakt uit met een stripactie rond de befaamde blauwe reeks en *'t Prinske*, Lombard brengt *Tijl Uilenspiegel* in het Frans uit en op hetzelfde moment lopen in de hoofdstad twee exposities rond Vlaanderens bekendste stripauteur. Op de affiche van de expo *Willy Vandersteen – Het Brusselse epos*, is nergens de stijl van de Vlaamse grootmeester te bespeuren. In de plaats daarvan heeft grafisch kunstenaar en stripmaker Joost Swarte in zijn eigenzinnige stijl Vandersteens hoofd aan het papier toevertrouwd. 'Eigenlijk ben ik half-Vlaming/half-Nederlander,' zegt Swarte, tevens curator. 'Mijn moeder was afkomstig uit Merksem. Bij een tante uit Edegem leerde ik de Vlaamse volksstrips kennen. Daar heb ik ook *Suske en Wiske: Het eiland Amoras* ontdekt. Dat verhaal, die humor en die geweldige kreten als 'Seefhoek vooruit!' maakten als klein jongetje enorm indruk.' Swarte belicht in deze expo de periode 1948-1959. Vandersteen maakte toen op verzoek van Hergé, toenmalig artistiek directeur van het weekblad *Tintin/Kuifje*, acht inmiddels legendarische *Suske en Wiske*-verhalen – de blauwe reeks – waarin hij het te volkse element moest vermijden en waarin hij tante Sidonia en Jerom buitenspel zette. In de grote eerste zaal van het Brusselse stadhuis staan de titels van de acht albums in vette letters op de muren. Er omheen staan uitvergrotingen van specifieke scènes uit die verhalen. De originele werken in de grote vitrines bieden juist weer werk uit de 'gewone' rode reeks. Net die twee parallelle stijlen wilde Swarte benadrukken. Een praktisch probleem was het niet beschikbaar zijn van veel originelen uit de blauwe reeks. Swarte: 'De meeste van die originelen zijn in handen van een verzamelaar die niets wilde uitlenen.' De

FOTO SWE – ERIC SANNIER

expositiestukken zijn in de meeste gevallen van de familie Vandersteen en van Peter van Hooydonck die een periode in ongenade was gevallen bij de erven vanwege de verkoop van luxe *Suske en Wiske*-albums met een originele plaat erin. Ook is er in de tentoonstelling ruimte voor *De familie Snoek*, *Tijl Uilenspiegel* en *De vrolijke bengels* waaraan Vandersteen ook werkte in zijn Brusselse periode. Even verderop, op slechts vijf minuten wandelafstand, valt een retrospectieve rond Vandersteen in Het Huis van het Beeldverhaal te bekijken. Daarin tientallen originelen die Vandersteens veelzijdige carrière belichten. Opvallend is dat de werken tussen 1946 en 1948 vaak veel kleiner zijn dan de latere, die bijna de helft in volume toenemen. Ook hier veel *Tijl Uilenspiegel* al ligt de focus meer op *De rode ridder*, *Jerom* en nog meer op *Bessy*. *Karl May* en *Robert en Bertrand*-platen zijn in de minderheid. Mooi is de grote tekening die Vandersteen maakte in 1973 naar aanleiding van 25 jaar *Suske en Wiske*, en waarop al zijn personages te zien zijn. Deze expo is klassieker van opzet en bevredigt vooral de plaatjeskijker. Beiden expo's liggen op wandelafstand van het Centraal Station van Brussel. GdW

Meer info: zie agenda

→ SUVAAL

DAT ER NAAST DE BETACAMS...
...EN DE CAMS VAN NEDERLAND...
...EEN STRIPCAMS EEN GOED IDEE IS, BEN IK MET JE EENS.
MAAR IK DENK DAT WE HET MET OVER HETZELFDE HEBBEN...

DE STRIPWERELD LEEFT, EN HOE! OP DEZE PLAATS GEEFT STRIP-COLUMNIST ERWIN SUVAAL HIEROP ZIJN PERSOONLIJK COMMENTAAR.

ERWIN.SUVAAL@STRIPSCHRIFT.NL

Stripschapprijzen 2009

Het Stripschap maakte onlangs bekend dat Barbara Stok de winnaar van de Stripschapprijs 2009 is geworden. Barbara Stok (Groningen, 1970) tekent al vanaf medio jaren 1990 over haar eigen leven en schuwt daarin gevoelige onderwerpen niet. Al in 1995 verscheen haar eerste boekwerkje *Barbaraal* in eigen beheer. Dit voorjaar verscheen een nieuwe bundel met waargebeurde 'avonturen' inmiddels bij de gerenommeerde uitgeverij Nijgh en Van Ditmar. De jury noemt haar werk even komisch als spannend. Zij weet het autobiografische genre als één van de weinigen te verrijken door langere verhalen te vertellen met verdieping en persoonlijke dimensie. Haar doelgroep bestaat voornamelijk uit vrouwen die zij in tegenstelling tot anderen overtuigend weet te bereiken. Zij publiceert ondermeer in *Dagblad van het Noorden*, *HP De Tijd* en het jongerentijdschrift *One*. Tot slot wordt ze als voorganger van een nieuwe generatie stripmakers geroemd; zowel haar onderwerpen als haar tekenstijl hebben de laatste jaren navolging gekregen. Barbara Stok is de eerste vrouw die de Stripschapprijs ontvangt.
Ook werden de nominaties voor de albumprijzen bekendgemaakt. De winnaars daarvan worden nog geheim gehouden tot de officiële ceremonie op 26 september tijdens De Stripdagen.

MOBIELTJE UIT, ZINTUIGEN AAN.
WEG UIT DE DRUKTE VAN DE STAD
ZIE JE EVEN DE MENS NIET MEER
ALS MIDDELPUNT VAN DE WERELD
MAAR ALS BESCHEIDEN DEELTJE
VAN DE NATUUR.

Categorie Nederlands Literair
- *Agent Orange 3: De oorlogsjaren van Prins Bernhard* van Erik Varekamp en Mick Peet
- *Avonturen, avonturen* van Berend J. Vonk
- *Rood gras* van Rob van Barneveld

Categorie Nederlands Avontuur en Vermaak
- *Arin 3: De heerser van Hunsow* van Frans le Roux en Roelof Wijtsma
- *Dirkjan 14* van Mark Retera
- *Storm 24: De bronnen van Marduk* van Martin Lodewijk, Romano Molenaar en Jorg de Vos

Categorie Nederlands Jeugd
- *Lars! 1: Attacks* van Lecctr
- *Opa laat z'n tenen zien* van Floor de Goede en Edward van de Vendel
- *Suus en Sas 5: Zzzzeur Meyer* van Gerard Leever

Categorie Nederlands Productie
- Gert-Jan Pos voor de vertaling van *Bone*
- Rob van Bavel voor de productie van de *Karl de Viking*-box
- Wilma Leenders voor de inkleuring van *Single 8: Promo*

Categorie Buitenlands
- *Drie schimmen* van Cyril Pedrosa
- *Een tweede jeugd* van Pascal Rabaté
- *Ode aan Kirihito 1: Hondenlevens* van Osamu Tezuka

De commissie, dit jaar wederom onder leiding van Ger Apeldoorn, bestaat verder uit Erik Kriek (Stripschapprijswinnaar 2008), Boris Kousemaker (stripwinkelier), Natasja van Loon (stem van het publiek), Piet Bakker (historisch besef) en ondergetekende namens de redactie van *Stripschrift*. TdK

→ FLITSEN

➲ TNT Post heeft vanwege zijn 75e verjaardag drie *Donald Duck*-zegels in een velletje uitgebracht. Ze zijn echter niet los te koop, maar zitten in een zogeheten Postbox van €3,95, een nieuw product bestaande uit een doosje met drie postzegels en drie ansichtkaarten random hetzelfde thema. ➲ Van half juni tot half juli leende het fraaie station Brussel Zuid zich voor een *Bollie en Billie*-tentoonstelling. De aanleiding is het vijftigjarige bestaan van de reeks. Na Brussel Zuid 'staple de expositie over' en reist momenteel langs verschillende Belgische locaties. ➲ Ecomare te Texel was de bijzondere locatie waar het *Elsje*-album *Oenk!* van Gerben Valkema en Eric Hercules werd gepresenteerd. De reden is de hoofdrol in het verhaal van een zeehondenpup en het feit dat de uitgever uit dezelfde omgeving komt. Rob van Bavel mocht het eerste exemplaar in ontvangst nemen. ➲ Dirk de Maeyer van Stripwinkel Pierke in Gent zamelt geld in voor het kinderkankerfonds. Hij nodigt Vlaamse tekenaars uit *Jommeke* in eigen stijl eventueel naast de eigen stripfiguu tekenen om daarna al die tekeningen te bundelen in een alb waarvan de verkoopopbrengst dan weer ten goede komt genoemd doel. Het album zal tijdens de stripbeurs in Gent in 2 te koop zijn. ➲ *Plots Stripmagazine* en Pulp Deluxe reiken o september de Plastieken Plunk uit voor het beste korte strip haal van 2008. Er is een juryprijs (€250) en een publieksp (€50). De organisatie stond tot 1 augustus open voor inzen gen. ➲ De Franstalige animatiefilm *Panique au village* is succes in diverse landen en wil nu ook het Nederlandse taa bied veroveren. In België draait *Paniek in het dorp* al vanaf en vanaf september volgt ook een stripversie. ➲ Erik de Gr *Verzamelde herinneringen* zal in 2010 in het Frans verschij

Eppo gaat door

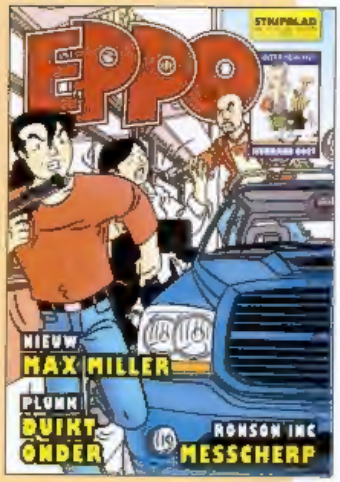

De onzekerheid was groot en de verwachtingen waren hooggespannen toen Rob van Bavel een jaar geleden bekend maakte *Eppo* te willen herstarten. In 2009 vijfentwintig nummers maken, was zijn eerste belofte. De planning van het blad was (en is) gebaseerd op die eerste vijfentwintig nummers. Alle vervolgverhalen zouden aan het eind van die reeks zijn afgerond. Na een tiental nummers bestaat er voldoende grond om aan te kondigen dat *Eppo* ook in 2010 doorgaat. Van Bavel meldt desgevraagd dat twee redenen daaraan ten grondslag liggen. Het aantal abonnees is voldoende (de doelstelling van 5000 is gehaald; momenteel staat de teller op bijna 8000) en het plezier in het maken van het blad bestaat nog altijd.

Van de losse-verkoopexemplaren worden er ook altijd nog zo'n 7000 aan de man gebracht. 'Alle topstrips komen volgend jaar terug', zegt Van Bavel. Daaronder schaart hij *De partners*, *Bob Evers*, *Storm*, *Franka* en *Agent 327*. Tevens maken steeds meer nieuwe strips hun opwachting, zoals *Ronson Inc.* (Minck Oosterveer/Willem Ristier), *Elsje* (Gerben Valkema/Eric Hercules), *Tom Carbon* (Luc Cromheecke), *Leonardo* (Turk/De Groot) en *Haas* (Fred de Heij/Rob van Bavel). Ook *Max Miller* van IJsbrand Oost is inmiddels gepubliceerd.

De zekerheid dat *Eppo* voldoende basis heeft om verder te gaan maakt ook het plannings- en productieproces voor Van Bavel eenvoudiger. 'Ik blijf ijkmomenten in de serie inbouwen waarop mensen logischerwijs kunnen in- of uitstappen maar ik hoef nu niet meer zo rigide alle strips in één jaargang te plannen. Ik besef dat ik zoals beloofd niet alle strips aan het einde van dit jaar afkrijg, maar dat is voor een deel overmacht – vertraagde aanlevering van *Agent 327* door Martin Lodewijk – en deels omdat ik nu zelf een paar strips iets over de jaargrens heen laat lopen. Negentig tot vijfennegentig procent is echter al dit jaar en doorlopende reeksen doen dat hooguit een paar nummers in 2010. Ik wil ook nog wat meer aandacht en ruimte reserveren voor de redactionele pagina's en me daarbij vooral op Nederlands stripnieuws oriënteren. Denk ook aan columns en boekbesprekingen.'

De totstandkoming van *Eppo* is een weg met hobbels geweest, bekent Van Bavel nog: 'Het is een zware maar ook dankbare baan. Er is veel geld mee gemoeid en de beginperiode was aanpoten. Inmiddels hebben we met een klein team onze weg gevonden en kijk ik vol vertrouwen naar de toekomst. Ik denk dat we nog heel wat jaartjes *Eppo* tegemoet kunnen zien.' TdK

OP DE REDACTIE

JA, MET DE COVER IS HET IN EEN KLAP DUIDELIJK DAT EPPO TEGENWOORDIG VOOR VOLWASSENEN IS.
NEE, MET EEN MAAKTE ROODHAAD DIE HET VOGELNEST IS IN DE RINGEN UITVOERT KRIJGEN WE PROBLEMEN
ZE IS DUS ECHT ROODHARIG...

➲ Twee maanden langer moet je wachten op de vertaalde integrale uitgave van *De graaf van Skarbek* (Rosinski), met extra schetsen. ➲ Uitgeverij Atlas op zijn beurt komt met een strip-annex geïllustreerde versie van Charles Darwins *The Origin of Species* waarin hij de evolutietheorie beschrijft. Nicolle Rager Fuller (tekeningen) en Mike Keller zijn de auteurs. ➲ De Ierse scenarist Graham Linehan (*Father Ted*) is de bedenker van de Britse sitcom *The IT Crowd*. De serie draait om het it-team van een fictieve Britse onderneming, bestaande uit twee nerds: Roy (de hacker met T-shirt) en Moss (de contactgestoorde techneut). Linehan liet zich qua sfeer deels inspireren door comics (die in de serie ook voorkomen) van Chris Ware en met name Peter Bagge. Het personage Roy is ten dele gebaseerd op Bagge's werkschuwe stripfiguur Buddy Bradley. In Nederland is inmiddels de eerste serie op dvd verschenen. ➲ Soms wil een *Stripschrift*-medewerker ook de tekenpen hanteren. Jeroen van Kippersluis bij voorbeeld. Hij heeft onder de naam J. Kippers zijn amateurstrips gebundeld in het eerste nummer van *Klapstuk Comics*. Het eindresultaat: een snufje Gummbah, een vleugje Vlaamse cartoonisten, een tikje ondeugend, een beetje slapstick en het af en toe ontbreken van een clou.

➲ De folders van uitgeverij Standaard voor de zomer en het najaar zijn weer binnen. Daarin de aankondiging dat er harde-kaftuitgaven komen van *Rode ridder*-verhalen. Verder een nieuwe reeks in de collectie *Crime Scene* van Fabien Nury en Sylvain Vallée getiteld *Er was eens*, een nieuwe serie – *Apostata* – van Ken Broeders, een historische reeks in het Romeinse tijdperk, en de gebundelde *Jaren van de olifant* van Willy Linthout. ➲ De Volkskrant is helemaal weg van de wiskundestrip *Logicomix*, een grafische roman over de grondslagen van de filosofie en de wiskunde. Auteurs zijn de Griekse Apostolos Doxiadis (tekst) en Alecos Papadatos (tekeningen). Voor de officiële verspreiding was het boek van uitgeverij De Vliegende Hollander al te bestellen in de webwinkel van de krant. Er verscheen hierover zelfs een paginagrote eigen advertentie in *De Volkskrant*. ➲ Bij uitgeverij Contact is *Ik ben God* van Gerrie Hondius verschenen, een autobiografisch stripboek, over het zoeken naar zingeving, geluk, en seks. Eerder al gaf Hondius *Het is Nurks Konijn* uit, met álle afleveringen (want *De Volkskrant* plaatste één aflevering dubbel) van dit autobiografische stripfeuilleton. ➲ De Italiaanse PTT blijkt alweer enige maanden geleden en postzegel te hebben uitgebracht ter ere van de fameuze jeugdkrant *Corriere dei piccoli*. ➲ Het begint een traditie te worden: het zomerstripfeuilleton van Pieter Geenen in *Trouw*. Ditmaal gaat het over topambtenaar Tony D. die met een burgerrevolte wordt geconfronteerd. ➲ Van 10 september tot en met 1 november 2009 toont het Persmuseum een overzicht van het werk van tekenaar en activist Kees Willemen (1943). Al vijftig jaar verbeeldt Willemen op bijzondere en genadeloze wijze het academisch leven en het universitair milieu in Nederland. Vanaf 1971 is hij als vaste politiek tekenaar verbonden aan de *Universiteitskrant Groningen (UK)*, waar hij ook nu nog bijdragen aan levert. Bij uitgeverij Aksant is een bundeling van zijn werk uitgebracht: *Getekend door een academisch leven. Een halve eeuw Kees Willemen* (samengesteld door Jan Blaauw en Kees Willemen).

onder de titel *Souvenirs perdus*. La Pastaque is de uitgever. Felicitations, Erik! ➲ Houdt Antwerpen straks nog lege muren over? Dit keer mocht Philip Paquet zijn stripmuur openen, op 27 juni in het bijzijn van de burgemeester. Het thema is jazz. ➲ De Belgische post presenteerde eind juni een nieuwe strippostzegel: dit keer was het *Yoko Tsuno* van tekenaar Roger Leloup die met de eer ging strijken. Van deze stripheldin verschijnt ook een uitgave in de collectie Philastrips; helaas opnieuw alleen in het Frans. ➲ Het jaarlijkse cadeautje van *Brabant Strip Magazine* bestond deze zomer uit een album van Ray Goossens (waarschijnlijk het best bekend van de tv-poes *Musti*). Hoofdfiguur is de papegaai *Tsjoem*. De vereniging kondigde ook een Fenix-album van stripfiguur *Soops* aan van dezelfde auteur. ➲ Ter gelegenheid van de 91e verjaardag van Nelson Mandela op 18 juli 2009 verscheen een stripboek over zijn vroege jeugd, zijn opkomst als activist, de lange jaren in gevangenschap, de vrijlating en zijn rol op het wereldtoneel. Mandela zelf leverde het voorwoord. ➲ De Amerikaanse rapper Eminem wordt een stripfiguur. Hij speelt een rol in een nieuw album van stripklassieker *The Punisher*. De 36-jarige rapper, een groot fan van de reeks, was nauw betrokken bij de productie van het verhaal. ➲ De tv-serie van *F.C. De Kampioenen* zet er in 2011 na 21 seizoenen een punt achter. De stripreeks gaat voorlopig nog door. ➲ Nabij Kortrijk krijgen vier windturbines de namen van de gebroeders Dalton uit de *Lucky Luke*-reeks. Ook worden er grote afbeeldingen van de broers op de turbines geplakt. ➲ In september verschijnt bij Oog & Blik/De Bezige Bij *Modern Swarte*, een dikke pil met heel veel strips van eh... Joost Swarte.

Avonturen voor mannen

Een van de 'special editions' waarmee uitgeverij Taschen haar vijfentwintigjarig bestaan viert is het boek *Men's Adventure Magazines* (ISBN 978-3-8365-0312-9, 352 pagina's, kleur, sk, €9,99), een hommage aan de Amerikaanse avonturentijdschriften voor mannen die vooral in de jaren 1950 en 1960 zeer populair waren.

Vechten tegen meutes mensetende wezels, gifslangen en reusachtige roofdieren, ontsnappen aan een wilde stam die je had voorbestemd als mensenoffer, overleven op een onbewoond eiland met giftige planten, knokken tegen motorbendes, martelingen doorstaan als geketende gevangene in een interneringskamp, gevaarlijke oorlogsmissies overleven: de pulptijdschriften - ook wel *'sweat magazines'* genoemd , 'documenteerden' al deze opzienbarende avonturen van stoere mannen en vaak schaarsgeklede vrouwen.

Sea Adventures, *Mans Action*, *Wildcat* en *Adventure Life* boden ijzingwekkende verhalen rond schipbreuken, vliegtuigongelukken en overlevingstochten in de jungle, op zee of in de woestijn. Titels als *Battle Cry*, *War Story*, *Men in Combat* beloofden verhalen uit de frontlinies van de veroveringstochten van Ghengis Kahn tot aan de expansie-oorlog van de Jappen en de *blitzkrieg* van de Nazi's. Ze volgden ook de hachelijke avonturen in de strijd tegen het Rode en het Gele gevaar zoals in het omslagverhaal *'Soft flesh for the reds house of 1000 agonies'*, waarin vrouwen in op strategische plaatsen gescheurd ondergoed het opnemen tegen sadistisch grijnzende spleetogen. Heerlijk politiek incorrect: de beschaafde blanke Amerikaan tegenover de barbaarse wereld beschreven vanuit de grofste vooroordelen aan de hand van de wildste stereotypen.

De meest spectaculaire momenten werden op het omslag in kleur weergegeven, in beeld gebracht door illustratoren als Norman Saunders, Clarence Door, John Kuller. Ook striptekenaars Vic Prezio en Jack Cole (schepper van de superheld Plastic Man) leverden felrealistische gekleurde omslagen en zwart/wit-tekeningen bij de verhalen.

Een onderhoudend overzicht van al dit moois is samengesteld door Max Allan Collins en George Hagenauer, die er ook de verklarende hoofdstukjes bij schreven onder de veelzeggende titels *'Weasels ripped my flesh'*, *'Wild rampage of the sex-crazed pirate women'* en *'We shot our way out'*. De Amerikaanse publicist en *graphic arts*-expert Steven Heller, schreef er een zeer brede en informatieve inleiding: *'Blood, Sweat and Tits'*.

Het boek is gebaseerd op de collectie van Rich Oberg, die naast de grootste collectie tijdschriften in de Verenigde Staten ook meer dan 3000 tekeningen en schilderwerken uit dit genre in zijn bezit heeft.

Het jubileumboek is een heruitgave op kleiner formaat van *Men's Adventure Magazines in Postwar America*, (ISBN 978-3-8228-2517-4), dat inmiddels niet meer bij de uitgeverij in voorraad is en dus moeilijk verkrijgbaar.

DR

ADVERTENTIE

Weer volop verkrijgbaar!

STRIPPAREL
Olga Lawina
door Martin Lodewijk,
Willem Vleeschouwer en Ruud Straatman
www.stripstift.nl
2e herziene druk

Steriele liefdesverklaring aan Nederland

Eva en Ander zijn buitenlanders, afkomstig uit Spanje, die van Nederland houden. Zij hebben zich in Amsterdam gevestigd en willen in Nederland een bestaan opbouwen. Hoewel verschillend, met eigen drijfveren en wensen, hebben ze zich aan elkaar gebonden. Hun gedeelde droom elders een nieuw leven te beginnen, om een omgeving te vinden waarin hun fantasieën en verlangens kunnen uitkomen, is uitgemond in de 'Dutch Dream'. Met de Nederlandse kennissen Will en Lotte praten zij uitgebreid over hun levens, over Nederland, en over wat hen heeft bewogen om dit land te kiezen als bestemming voor hun nieuwe avontuur. Lotte maakt een fietstocht door de omgeving van Amsterdam met Eva, terwijl Will en Ander meedoen aan een waddenloop in Friesland.

Nederland is mijn fantasie (Zimiri Press, ISBN 978-94-90042-01-1, kleur, 112 pagina's, sk, €19,95) is het debuutalbum van Henrike Olasolo en Christina Richarte.

Het stripboek, aangekondigd als grafische roman, is een selectie van gefotoshopte videobeelden, met tamelijk wijdlopige dialogen in tekstballonnen. Deze techniek kan goed uitwerken, zoals bij het onlangs verschenen stripboek *Wachten op een eiland* van Marc Legendre, die overigens drie boeken nodig had om een mooie uitgebalanceerde, sfeervolle stijl te vinden.

In *Nederland is mijn fantasie* zijn Christina Richarte en Henrike Olasolo er niet in geslaagd om qua beeld en teksten hun liefde voor hun nieuwe land overtuigend over te brengen, maar misschien ben ik daar een te nuchtere Nederlander voor. DR

→ LEZEN

IN DEZE RUBRIEK KOPPELEN WE EEN STRIP UIT HEDEN OF VERLEDEN AAN DE REALITEIT VAN NU.

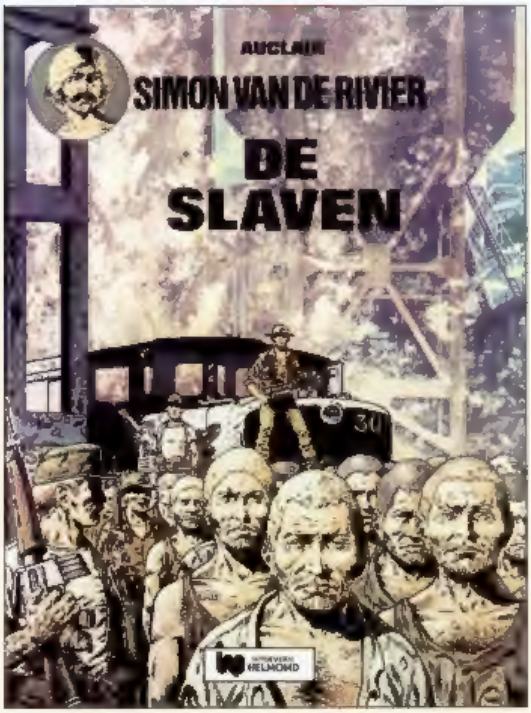

Zondag 23 augustus is door Unesco uitgeroepen tot 'Internationale dag ter herinnering aan de slavenhandel en de afschaffing ervan'. Gedurende vrijwel de hele geschiedenis zijn slaven en slavenhandel een normaal verschijnsel geweest. Ook in strips komen slaven regelmatig voor. Ga er deze maand eens lekker voor zitten om de klassieker *Simon van de Rivier 2: De slaven* (1977) van Claude Auclair te (her)lezen. Auclair stierf op 20 januari 1990 op de veel te jonge leeftijd van 46 jaar. PB/AvO

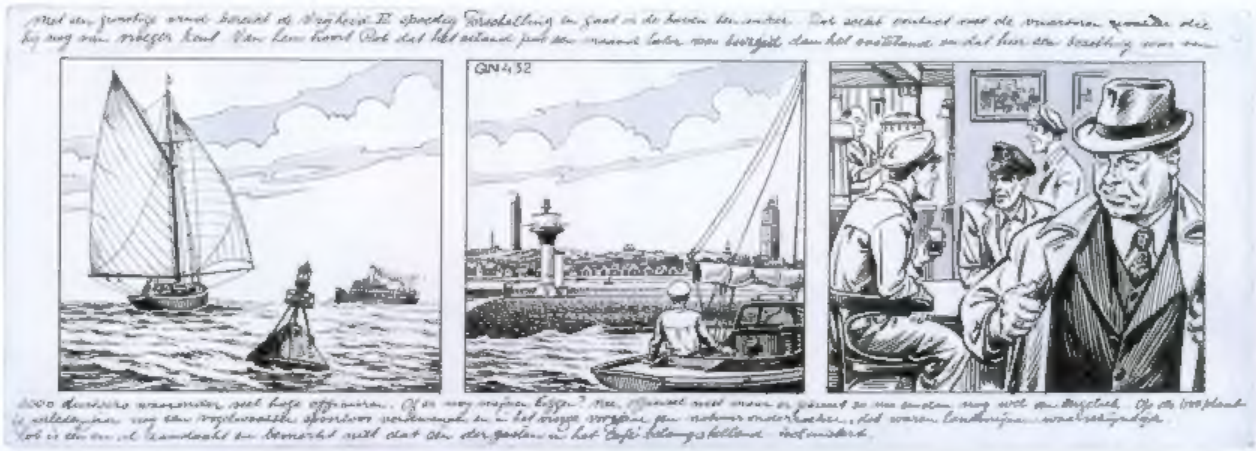

Kapitein Rob op Terschelling

De Terschellingse Stichting Zeeschuim onderneemt verschillende initiatieven om Terschelling op een positieve manier voor het voetlicht te brengen. Daartoe verzamelt het historische bronnen om de band tussen zee, scheepvaart en het Waddeneiland te kunnen tonen.

Soms via exposities en soms, zoals in dit geval, via de publicatie van originele tekeningen van Pieter Kuhn (1910-1966). Het verhaal *Het geheim van de Bosplaat* (zesde uit de reeks) leent zich hier uitstekend voor omdat het zich vrijwel geheel op en rondom het eiland afspeelt.

In het luxe uitgevoerde en forse (21,5 x 42,5 cm) boekwerk wordt per strook eerst de originele door Kuhn geschreven tekst geplaatst direct gevolgd door de meer gestileerde en vaak uitgebreidere versie van Evert Werkman, journalist bij *Het Parool* waarin de strip werd gepubliceerd.

Daarna volgen de afbeeldingen van de originele tekeningen van Kuhn met in de kantlijn zijn tekstvoorstellen. De uitgave biedt een mooi inkijkje in de werkwijze van Kuhn en Werkman. Zo valt op dat in het verhaal dat zich kort na de Tweede Wereldoorlog afspeelt, alle Duitse woorden (Kapitän, Obersturmführer, Ritterkreuz) door Werkman zijn vervangen door Nederlandse. Ook het door Kuhn gehanteerde 'Moffen' komt in de definitieve versie niet terug. Dat lag naar mening van de redactie van *Het Parool* waarschijnlijk nog iets te gevoelig.

Door het grote formaat is het fraaie tekenwerk van Kuhn in alle finesses te aanschouwen. Het boek *Kuhn – Originele tekeningen – Het geheim van de Bosplaat* (Geen ISBN, 96 pagina's, zwart/wit, hk) is door een samenwerkingsverband van de Stichting Zeeschuim met de erven Kuhn en de uitgeverijen Van Gorcum en Isola Arte tot stand gekomen.

Het kent een oplage van duizend genummerde exemplaren en is verkrijgbaar bij de boekhandel op Terschelling of door een e-mail te sturen naar *dekraak@zeeschuim.nl* waar het voor €49,50 (incl €4,50 portokosten) is te bestellen. TdK

The Owl Organization

Tijdens de Stripbeurs Breda presenteerde Johan de Neef met trots het eerste deel van zijn Nederlandse superheldencomic *The Owl Organization*. De reeksnaam, die wordt afgekort tot *TOO*, verwijst naar een ver verleden toen De Neef in zijn jeugd met een aantal vrienden een genootschapje oprichtte onder de mysterieuze naam De uilen. Het idee om een comic te maken speelde al langer en toen Gerard van de Werken zich in De Neefs stripwinkel Windmill Comics in Spijkenisse meldde en aangaf het tekenwerk wel te willen verzorgen ging het balletje rollen. Behalve Van de Werken draagt ook Rik van Niedek bij met een kort verhaal. De teksten zijn in alle gevallen van De Neef zelf die Olav Beemer bereid vond de lettering te verzorgen. De Neef pint zich niet vast op een vaste verschijningsfrequentie. 'We zijn al wel volop bezig met het volgende nummer en zolang de vaart erin blijft, zullen we vaker gaan verschijnen. Ook staan we open voor nieuwe medewerkers; die kunnen zich altijd bij mij melden.' Het eerste nummer van *TOO* bestaat uit twee verhalen verdeeld over 20 kleurenpagina's en is verkrijgbaar voor €2,99. In het eerste verhaal spelen types met de namen The Owl-man, John Youngblood en Angela Silver een rol. In het tweede vrijwel tekstloze *The Villains* komt veel geweld voor en treden ondermeer Forrest en Hawk op. *TOO* is een Nederlandse productie, maar wordt uitgegeven in het Engels. TdK

Meer info: (+31)(0)181-634226 of *info@windmill-comics.nl*

ADVERTENTIE

Ook een keer iets schrijven over jouw specialisatie binnen de stripwereld?

Neem dan via

redactie@stripschrift.nl contact met ons op!

De Japanse strip in Europa en vice versa

Zo'n twintig jaar had de Japanse strip, beter gekend als manga, nodig om permanent voet aan de grond te krijgen in de westerse striplanden zoals Frankrijk, België en Nederland. Hoewel de definitie van 'vaste grond' daar natuurlijk een rol bij speelt, kan zonder aarzelen worden gesteld dat de opmars van manga samengesteld uit het ideogram MAN, dat de ruime betekenis 'onvrijwillig', 'zonder doel', maar ook 'overdreven' draagt, en het ideogram GA, dat 'tekening' of 'schilderij' betekent, niet meer te stuiten is. Een belangrijk deel van de albumproductie is manga zoals de schappen van steeds meer (strip)winkels ook aantonen. De tentoonstelling in het Belgisch Stripmuseum '20 jaar manga in Europa' schonk daar ruimschoots aandacht aan. De samensteller van de tentoonstelling, Glénat-prominent Paul Herman, stelde voor die gelegenheid een rijkelijk geïllustreerde catalogus samen. *Europe Japon. Regards croisés en bandes dessinées* (ISBN 978-90-7234-6682-1, 256 pagina's, kleur, slappe kaft, €35, tweetalig: Japans en Frans) is samengesteld uit twee gedeelten; het eerste deel vertelt over Japan in de Europese strip waarbij vooral met illustraties wordt terug gegaan naar de negentiende eeuw maar daarna ook bekende reeksen zoals *De wind der goden*, *Bob Morane*, *Okko*, *Kogaratsu*, *Corto Maltese*, *Yoko Tsuno*, *Blake en Mortimer*, *Taka Takata*, *Suske en Wiske* en *Biggles* en vele anderen opvoert. Het tweede gedeelte, toepasselijk met paginanummers voorzien van 131 tot 1, toont ons een belangrijk deel van de Japanse stripcultuur met een aantal bekende series, want Nederlands vertaald (*Berserk*, *Astro Boy*, *Fruits Basket*, *Monster* en *20th Century Boys*), en een hele reeks aan andere toch veelal op elkaar gelijkende – maar gezien door de ogen van een Europeaan – series. Omdat alles bij manga in Japan tegengesteld is, eindigt het boek met een korte blik op Europa in de Japanse strip. Grappig daarvan is dat de Japanner Kitazawa Rakuten die in 1929 door onder andere Nederland reisde de Nederlander typisch tekende (in klederdracht, op klompen bij het water), een beeld dat de Japanners, en we helpen ze daar natuurlijk zelf bij, nog steeds van ons hebben. TdK

De notenkraker verstript

Al in 1974 verscheen in *Tina 12* het stripverhaal van *De notenkraker*, getekend door Piet Wijn. Bijna 25 jaar later zorgt uitgeverij The Keij-Position voor een eenmalige albumuitgave. Het album is een liefhebbersuitgave die in nauwe samenwerking met de auteur is gemaakt. De oplage van 175 exemplaren is door uitgever Theo Keijzer en Piet Wijn voor een groot deel direct onder de liefhebbers verspreid.

Het verhaal *De notenkraker* is klassiek en stamt uit het begin van de 19e eeuw. Het werd geschreven door de Duitse auteur E.T.A. Hoffmann. Het verhaal – dat zich afspeelt rond de kerstperiode – wordt wereldberoemd als het als balletversie op muziek van Iljitsj Tsjaikovski ten tonele wordt gebracht. Het stuk richt zich ook dán op kinderen. Piet Wijn weet de klassieke kerststeer met zijn feeërieke tekeningen goed te treffen. Een ander door Piet Wijn getekend verhaal – *De wachter van Maartenshuys* – is begin jaren 1980 ook in *Tina* verschenen. Dit verhaal is geschreven door Donne Avenell, de schrijver die ook de reeks *Axa* (Enrique Romero) op zijn naam heeft staan. Theo Keijzer heeft plannen om ook hier een album van uit te brengen, in de geest van zijn eerdere uitgave *Trollenverhaaltjes*, dat in een gelimiteerde oplage van 500 exemplaren in harde en slappe kaft verscheen. Belangstellenden kunnen via *info@thekeij-position.nl* hun interesse bekend; na voldoende inschrijvingen zal de productie van start gaan. TdK

Alle stripdieren verzamelen!

In het kader van het thema van de Boekenweek 2009 – *Tjielp, tjielp – De literaire zoo* – stelde striprecensent Joost Pollman een boekje samen 'over het menselijke van dieren in strips', met als hoofdtitel *Een boktor met een gesteven kraagje* (Oog&Blik/Bezige Bij, 80 pagina's, €12,50). De titel verwijst naar de zogenoemde vadermoordenaar – het opstaande overhemdboord – van een gedistingeerde boktor die een ander insect in avondjurk ten dans vraagt op een beukenblad. De scène is getekend door de Duitse dichter en tekenaar Wilhelm Busch (1832-1908) en afkomstig uit zijn boek *Schnurrdiburr oder die Bienen Braun*.

Geïnspireerd door de striptheoreticus Thierry Groensteen, die een chronologisch (volgens eigen zeggen incompleet) overzicht van de dierenstrips uit de periode 1895-1986 samenstelde in *Une histoire critique de la bande dessinée animalière*, heeft Pollman zijn eigen ideeën over het beest in de strip op papier gezet. In de hoofdstukken 'Dieren als dieren', 'Dieren als mensen', 'Mensen als dieren' en 'Mensen als (on)mensen' schrijft Pollman over uiteenlopende onderwerpen als de inwisselbaarheid van het meest voorkomende dier in de strip: het paard, over stripdieren die in de natuur niet zijn terug te vinden, over het politieke dier, over dierachtige mensfiguren en mensachtige dierfiguren en hij vraagt zich af: bestaat er een allochtoon stripdier?

Het onderhoudende boekje wordt afgesloten met een overzicht van stripdieren naar soort gerangschikt. Van de apen Jimmy Brown (Carol Voges) en Bokito (Mark Retera) die in de albums van Dirkjan optreedt via de populaire katten – onder meer Azrael van de Smurfen, de kat van de rabbijn (Sfar), Frank (Jim Woodring), Fritz the Cat (Crumb), Krazy Kat en Garfield – tot de walvissen (Pinokkio, Walt de Walvis) en de wormen (Rolli der Regenwurm). DR

→ PORTRET VAN ED

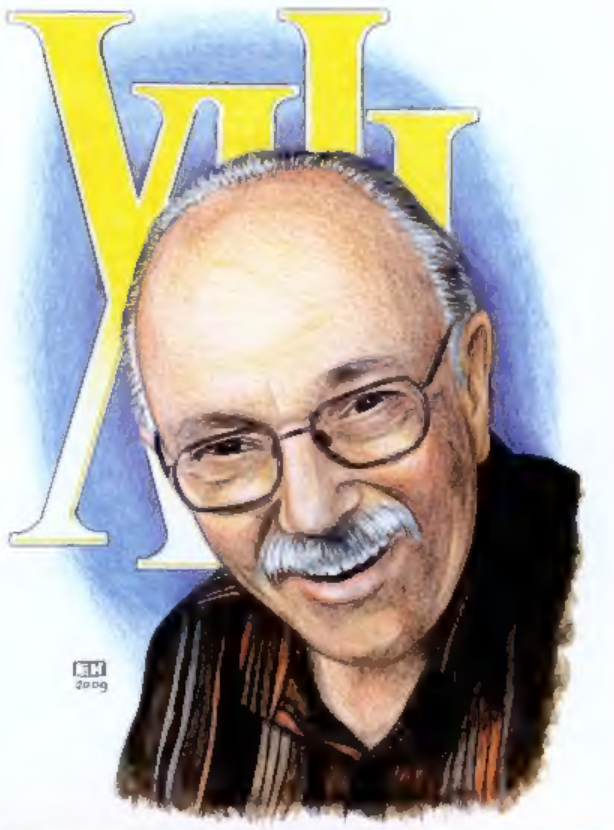

WIE? William Vance (William van Cutsem, 1935)
WAT? Tekenaar van onder andere *Howard Flynn*, *Bruno Brazil*, *Bruce J. Hawker* en natuurlijk *XIII*.
WAAROM? Als ik een idool zou hebben in de stripwereld dan was hij het. Ik las vroeger *Bruno Brazil* in het weekblad *Kuifje* en ben tegenwoordig een fan van *XIII*. Maar ik bewonder vooral zijn geschilderde illustraties en omslagen.

ED HENGEVELD IS STRIPLIEFHEBBER. IN ZIJN VRIJE TIJD TEKENT EN SCHILDERT HIJ. VOOR *STRIPSCHRIFT* LEVERT HIJ DEZE JAARGANG ACHT PORTRETTEN.

→ GAS & LICHT

RIK SANDERS

Mark Retera

Online-betaaldienst Paypal gebruikt grappen van *Dirkjan* voor een campagne om een nieuwe dienst op *Marktplaats.nl* voor het voetlicht te brengen. Dat valt op, omdat tekenaar Mark Retera weinig reclamewerk produceert. Bekend is dat hij langzaam tekent. Zijn droge cartoonstijl leent zich echter prima om advertenties op te vrolijken.

IK BEN BLIJ DAT JE DIE OUDE VLIEGTUIGBOM EINDELIJK VERKOCHT HEBT EDGAR
IK VOELDE ME NOOIT ECHT OP MIJN GEMAK MET DAT DING IN HUI..
KNAP
HIER MOET DIE MAN ERGENS WONEN VAN WIE IK DIE BOM EN DAT TOUW UIT DE EERSTE WERELDOORLOG GEKOCHT HEB
IK GEEF JE JE GELD TERUG
© MARK RETERA / COMICHOUSE BV

NATUURLIJK PUBLICEREN (STRIP)TEKENAARS AL VAN OUDSHER HUN WERK IN DIVERSE KRANTEN EN TIJDSCHRIFTEN, MAAR SINDS DE VOORPUBLICATIEMOGELIJKHEDEN IN REGULIERE STRIPWEEKBLADEN IN NEDERLAND VERSCHRAALD ZIJN VERSNIPPERT HET AANBOD MEER DAN OOIT. *STRIPSCHRIFT* BRENGT REGELMATIG LICHT IN DE DUISTERNIS EN MAAKT OVERZICHTELIJK WAAR AL DIE LIEVELINGSAUTEURS HUN GAS EN LICHT VAN BETALEN. TIPS VOOR DEZE RUBRIEK WORDEN ZEER OP PRIJS GESTELD.

www.silvesterstrips.nl

GRATIS OKKO TAS

+ ? =

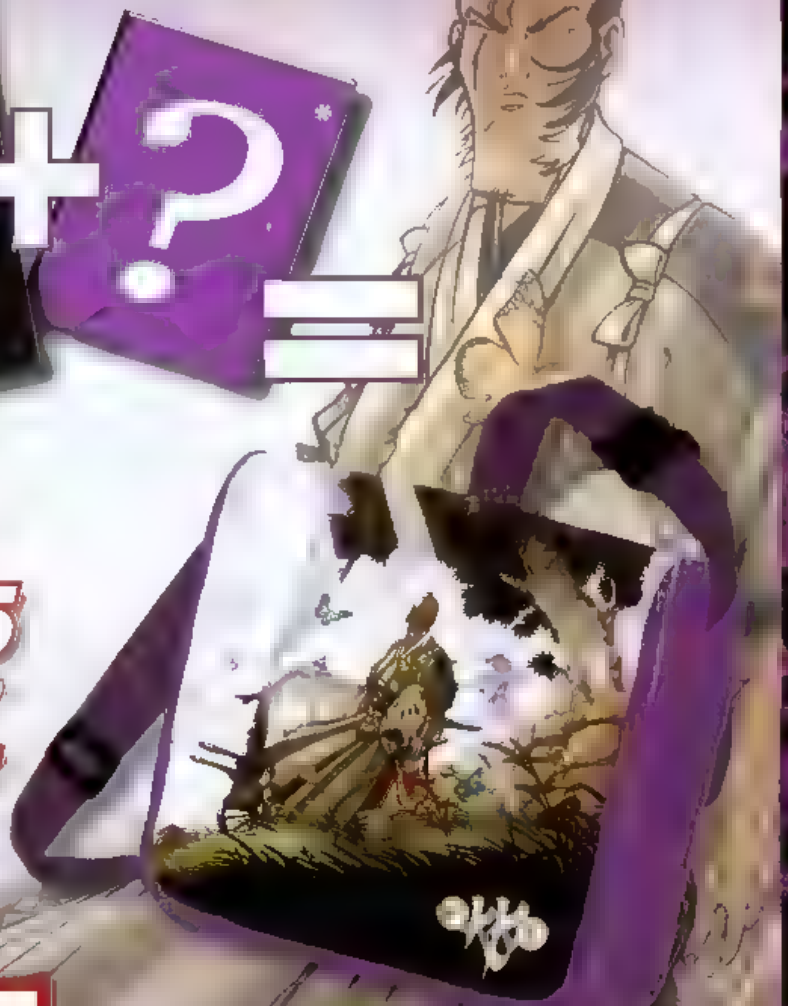

bij aankoop van

OKKO 5

(De cyclus van de lucht - I)

+ album naar keuze *

€25,-

actie loopt vanaf 9 september tot 30 november (zolang de voorraad strekt)

Vroeger was een bundel niet meer dan een haastig in elkaar gejatte paperback van een handjevol oude comics. De laatste tien jaar hebben de grote uitgeverijen steeds meer aandacht besteed aan een zorgvuldige afwerking van niet alleen de paperbacks, maar vooral ook van luxe hardcovers. Dat gaat soms zelfs zo ver, dat sommige lopende series een daling in de verkoopcijfers hebben doorgemaakt omdat lezers bewust wachten op de bundeling, die doorgaans nèt even goedkoper is dan alle losse comics bij elkaar. En het staat nog mooier in de boekenkast, bovendien.

In het verlengde van deze trend ligt de uitgave van een omnibus, al dan niet op extra groot formaat. In september is het de beurt aan *Strangers in Paradise*, de serie die vanaf het begin van de jaren 1990 veel heeft betekend voor de wereld van de comics in eigen beheer. Schrijver en tekenaar Terry Moore, inmiddels werkzaam aan zijn nieuwe project *Echo*, bundelt het complete epos in een tweetal dikke hardcovers van samen ruim duizend pagina's, terwijl een derde hardcover alle oorspronkelijke covers bevat. De oplage is beperkt tot 1250 exemplaren en de prijs voor de omnibus is maar liefst $159.95. Gezien de historische relevantie van dit werk lijkt succes echter gegarandeerd.

Bij Top Shelf is het een andere grote naam die zich aan de omnibus waagt. Eddie Campbell (tekenaar van moderne klassieker *From Hell*) verzamelt zijn autobiografische verhalen onder de titel *Alec: The Years Have Pants (A Life-Size Omnibus)*, waarbij Alec de naam is van Campbells alter ego Alec MacGarry. De omnibus bevat alle eerdere bundels plus een sectie bonusmateriaal en een volledig nieuw verhaal van vijfendertig pagina's. Opvallend genoeg kost de hardcovereditie met $50 slechts $15 meer dan de softcover. Een gemakkelijke keuze.

Misschien iets minder bekend, is maker Sean McKeever. Tegenwoordig schrijft hij voornamelijk superheldenwerk en onlangs was hij nog verantwoordelijk voor *Teen Titans* bij DC, maar aan het begin van zijn carrière goochelde hij hoge ogen met *The Waiting Place*, een tweetal reeksen dat hij

OLAV BEEMER

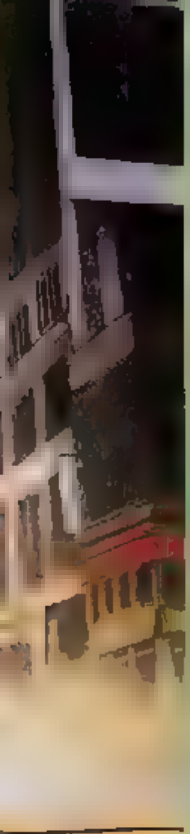

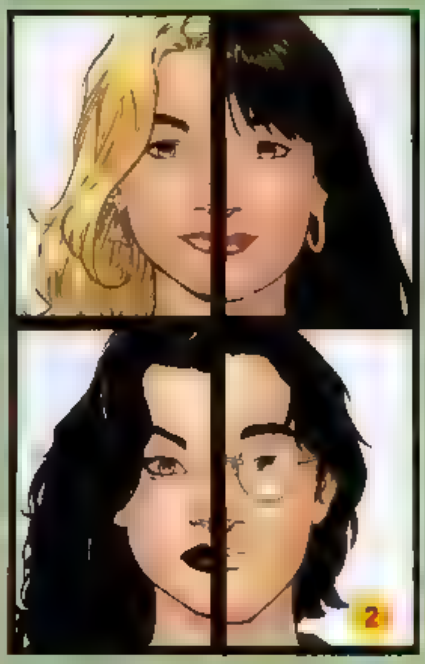

onderbracht bij kleine uitgeverij Slave Labor. Jaren na dato komt IDW Publishing in september met *The Waiting Place. The Definitive Edition*, een softcover omnibus van alle oorspronkelijke nummers plus, over trends gesproken, een nieuw verhaal door Mr.Keever en vaste tekenaar Mike Norton (*Green Arrow/Black Canary*). De driehonderd pagina's gaan voor $30 over de toonbank.

Eind jaren 1990 werkte schrijver J. Michael Straczynski bijna uitsluitend voor Image Comics. Daar viel alle lof hem ten deel met *Rising Stars*, maar toen hij zich na verloop van tijd beperkt voelde door inmenging van hogerhand, vertrok hij naar concurrent Marvel, waar hij onder andere jarenlang *Amazing Spider-Man* naar de hoogste regionen van de verkooplijsten stuwde. Ook bij Marvel sloeg de commercie toe in de vorm van crossover na crossover en zo verschijnt binnenkort zijn laatste nummer van de serie *Thor*. Straczynski zocht een nieuwe uitdaging.

Die uitdaging vindt hij bij DC Comics die andere concurrent. Gedurende de maand augustus verschijnt elke week een nieuwe special van zijn hand. Specials met als rode draad dat het gaat om concepten en personages van Archie Comics (voorheen MLJ Comics). De klassieke superheldencomics van het toenmalige MLJ worden klaargestoomd voor de nieuwe eeuw, want het is de bedoeling dat de specials een vervolg krijgen in nieuwe, maandelijkse comics. Onder de titel *The Red Circle* wordt afgetrapt met de specials *The Hangman* (met tekenwerk door Tom Derenick), *Inferno* (door Greg Scott), *The Web* (door Roger Robinson) en *The Shield* (door Scott McDaniel).

Een maand later, halverwege september, begint Straczynski dan aan het echte werk. Want dan wordt hij de nieuwe, vaste schrijver van *The Brave and the Bold*, een serie waarin de cast maandelijks roteert, zodat de grootste namen uit het DC-universum voorbij kunnen komen. Hij wordt bijgestaan door tekenaar Jesus Saiz (*OMAC Project*).

Marvel vangt het vertrek van Straczynski op door het uitgeven van nog meer nieuwe series, miniseries en speciale projecten. Eind augustus verschijnt *The Marvels Project*, een achtdelige miniserie door Ed Brubaker (*Incognito*) en Steve Epting (*Captain America*), die een blik werpen op de klassieke superhelden uit de jaren 1940. Eén van deze superhelden is de oorspronkelijke Torch en Marvel zou Marvel niet zijn, als die vernieuwde aandacht niet meteen wordt uitgemolken met nóg een miniserie. Daarom klinkt in oktober het startschot voor het achtdelige *The Torch*, door Mike Carey (*Lucifer*) en Patrick Berkenkotter. Alex Ross verzorgt de covers en denkt mee over het verhaal.

olav.beemer@stripschrift.nl

1. Straczynski schrijft *The Brave and the Bold*.
2. Aides van *Strangers in Paradise* in een omnibus.
3. De oude Torch terug bij Marvel.
4. Nieuw werk Talbot bij Dark Horse

■ OUD Het was al even stil rond oude rot Bryan Talbot, schrijver en tekenaar van graphic novels als *The Adventures of Luther Arkwright* en *The Tale of One Bad Rat*. Eind oktober verschijnt bij Dark Horse Comics eindelijk nieuw materiaal. Zijn *Grandville* wordt een antropomorfisch detectiveverhaal met een coverprijs van $17.95.

■ NIEUW Tekenaar M.K. Perker het afgelopen jaar doorgebroken met de serie *Air*, staat de vleugels verder uit. Met het door hem geschreven en getekende *Insomnia Cafe* maakt hij nu zijn soodebuut. Hij vertelt over een bibliotheek met boeken die op dat moment worden geschreven. De graphic novel verschijnt in oktober bij Dark Horse.

■ WAUW Hoe onvoorspelbaar een hype kan zijn, is deze afgelopen maand weer bewezen door *Chew*, een nieuwe titel van Image Comics door John Layman (bekend van *Gambit*) en Rob Guillory. Het eerste nummer was binnen twee dagen uitverkocht en deel twee was al vóór de releasedatum uitverkocht. Een nieuwe druk komt eraan.

■ SPRINKEN Wie zich verheugde op het eerste deel van de nieuwe, open de serie *Spider-Woman* moet even slikken. Het bij Marvel Comics ondergebrachte project van Brian Michael Bendis en Alex Maleev enkele jaren geleden het team achter *Daredevil* is twee maanden uitgesteld en staat nu op de planning voor een release begin september.

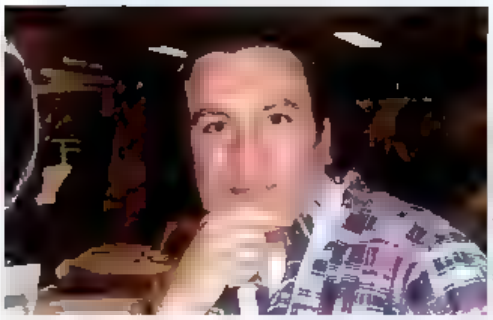

Het ruime blikveld van Bernard Vrancken

VAN DERRIEMBOEVE

De series *Zwart bloed* en *I.R.S.* betekenden voor Brusselaar Bernard Vrancken zijn doorbraak naar het grote publiek. In een realistische klare-lijnstijl geeft hij universele thema's zoals liefde, jaloezie, trots, eenzaamheid en haat scherp weer. Vrancken debuteerde op jonge leeftijd bij *Kuifje*, maar moest ook noodgedwongen tien jaar buiten de stripwereld werken. Het leerde hem dat er in de wereld meer te koop is dan alleen strips

BOVEN Alternatieve pose van Larry B. Max op het omslag van het Franse tijdschrift *Obd*.

Bernard Vrancken (1965) is een van de weinigen die zijn beroepsopleiding zijn debuut maakte in het weekblad Kuifje. Hij mocht er met korte historische verhalen zijn stijl verder ontwikkelen. Naast de architectuurlessen op het Sint-Lucasinstituut volgde hij de lessen van Eddy Paape op de Academie van Schaarbeek in de aanloop naar zijn grote doorbraak met *Zwart bloed* en *I.R.S.*, maakte hij met deze de scenarist Stephen Desberg, een aantal albums voor Le Lombard.

Verliep je tekenpad inderdaad vanaf je jeugd zo makkelijk?

Bernard Vrancken Als kind kon ik me kan heugen ben ik aan het tekenen. De strips uit mijn jeugd waar ik gek op was zoals Lucky Luke en Cubitus. Later ontdekte ik Graag Alaska, waarna daar kwam daar *Blueberry* bij. Dat tekenen ging me goed af. Dat bleek ook bij een tekenwedstrijd, ik won het maar kreeg geen bewondering van André Franquin en Yvan Delporte die de inzendingen beoordeelden. Dat was voor mij een bewijs dat ik de goede kant op ging. Maar het is aan mijn moeder te danken dat ik aan de bak kwam als striptekenaar. Zij werkte vroeger bij Belvision, daar ontmoetten en verkeerden zoals *De Smurfen*, en legde contact met een bevriende collega die voor het weekblad Kuifje werkte. Ik mocht er op gesprek komen en ik zette daar mijn werk zien. Ik kon er meteen aan de slag. Een groot kwam er

Toch brak je pas in 1995 door met *Zwart Bloed*. Hoe komt het dat je zo lang in de luwte verkeerde?

Bond mijn weg is er abrupt een einde aan mijn werk voor *Kuifje*. De opvolger van hoofdredacteur Jean-Claude Verhavert vond mijn werk helemaal niets. Voor mij was er geen plaats meer. Ik droop zwaar teleurgesteld af. Achteraf gezien ben ik er wel blij om, want ik kreeg – zij het noodgedwongen – de kans te ontdekken wat er nog meer in de wereld te koop is buiten het stripmilieu. Het heeft mijn blik verruimd en ste de me in staat andere dingen te doen dan alleen maar tekenen.

Ik had in de periode een prima leven en kon me bijvoorbeeld veel zaken veroorloven, waaronder een sportwagen. Ik bleef overigens wel tekenen, voornamelijk veel illustratiewerk bijvoorbeeld voor de krant en zoals voor het modeblad *Elle*. Maar strips tekenen heb ik zeker zo'n tien jaar niet meer gedaan. Toch heeft het fantaseren van een loopbaan als striptekenaar

Opnieuw het vak in

Wanneer wist je de draad weer op te pakken?

Ik heb lang getwijfeld over een terugkeer in het vak. Het betekende een financiële stap terug. Maar ik was rond de dertig en wilde een definitieve keuze van de mensen maken. Het balletje is pas gaan rollen door Yves Schmit, toenmalig hoofdredacteur bij Dargaud. Hij vroeg in de gang een stripidee en ik zette af en toe mijn werk aan hem zien. Zo dat hij wel iemand wist om me wie ik een strip zou kunnen maken: Stephen Desberg. Met hem heb ik een korte verhaal gemaakt dat we aanboden aan *A Suivre*, het bekende van Casterman. Dargaud vonden we geen optie, want dan spring je niet een in het diepe doordat er geen keuze gemaakt moet worden. Bovendien keurde de uitgever

I.R.$.

een kort verhaal van Jens over Egypte in de oudheid. Dat korte verhaal was voor mij een vingeroefening zodat ik weer in de juiste stemming kon geraken. Een tijd later heeft Jens het manuscript bezorgd aan Yves Sente, directeur van Lombard, met het verzoek om een proefblad te maken. Na een brainstorm met Stephen werd dat *Zwart bloed*.

Wat stond u voor ogen met *Zwart bloed*? De serie is geen doorsnee piratenstrip, eerder een historische thriller met als decor de Antillen in de achttiende eeuw.

Dat klopt. Het idee voor de strip kwam van Desberg, die een zwarte vrouw heeft. Hij wilde in de strip racistische misstanden aan de kaak stellen en stap voor stap bouwde opgewonden racisme is door de eeuwen gegroeid. Aangaat *Zwart bloed* ook over vriendschap, verbondenheid en loyaliteit.

Ik ben een tekenaar die eigenlijk alleen wil tekenen. Schrijven en tekenen vind ik tijdrovend. Daarom was ik ook erg verheugd dat Desberg het schrijven voor mij wilde doen. Hij had ook kunnen weigeren, want ik was nog een groentje. Maar het klikte tussen ons. We zijn dus de kwestie over elkaar over onze wensen en ambities. Daarvoor is de basis voor alles. Desberg stuurde me bijvoorbeeld een paginaatje van een album en een keer. Dat heb ik heel precies, zodat ik weet hoe het verhaal verloopt en naar het einde kan toewerken.

Fiscus

Na het slot van *Zwart bloed* zijn jullie begonnen aan *I.R.$.* (Internal Revenue Service, de Amerikaanse belastingdienst, een financiële thriller (Red.). Hoe is deze strip ontstaan?

Na het derde deel van *Zwart bloed* stelde ik aan Stephen voor om een andere setting te creëren voor een nieuwe serie. Daar was ik aan toe. *Zwart bloed* vond ik te komedie-achtig. Maar de personages waren nog eendimensionaal. Hoe zat het ook alweer met de Amerikaanse en een dubbele paspoort heeft van België en de Verenigde Staten. België kreeg Stephen een dagvaarding van de Amerikaanse belastingen. Hij moest deze jaren inkomsten opgeven die hij ook al aan de Belgische staat had opgegeven. Dat vonden we een mooi verhaalkapstok voor een nieuwe strip, omdat in de wereld dollars als symbool gelden. We zochten een kader waarin we konden inhaken op de Amerikaanse belastingdienst, een soort van een Bond die soms de wereld rondgaat om slechte zaken aan te pakken en aan niemand verantwoording aflegt. De eerste schetsen van deze Larry maakte ik tijdens het tekenen van het vierde album van *Zwart bloed*, een vakantie werd bij stripauteur Enrico Marini thuis.

Net zoals *Largo Winch*, van Philippe Francq en Jean van Hamme (Red.), draait het in *I.R.$.* om een hoofdpersoon die als playboy allerlei avonturen beleeft in financieel-economische kringen. Was dit een bewuste keuze?

Het was niet de bedoeling om in te haken op het concept van *Largo Winch*. Het zijn onze ideeën geweest om twee verschillende strips te maken. *I.R.$.* gaat het om de achtergrond van Larry B. Max, opgeleid door *Largo Winch*. Beschouwde hoofdpersoon is een andere uitgangspunt voor de strips, gedurende we dat de hoofdcarrière werelddominerend zijn. En beide delen worden de avonturen over twee albums en uitgesmeerd. Lezenveerd blijft dus vaak kort om een verhaal te vertellen. Gedurende wens in de toekomst te verhalen met een Wel willen Larry en stapsgewijs maken naar de Een ander verschil tussen de strips is dat het *Largo Winch* in de boeken wordt gedaan, wat het een waar zijn roots gegeven terwijl we Larry expres zo lang mogelijk mysterieus willen houden. Langzamerhand zullen we de stukjes van de

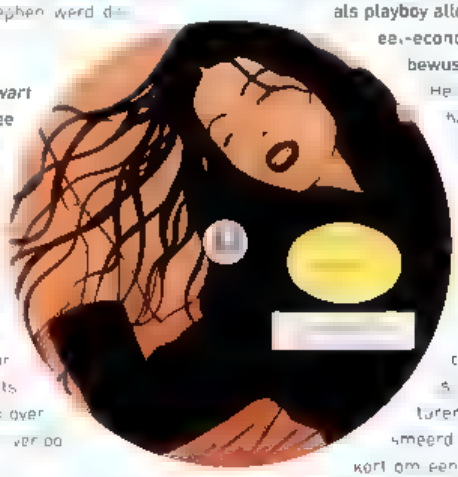

LINKSBOVEN Omslag van *I.R.$.* nr.

BOVEN Afbeelding op de achterkant van alle *I.R.$.*-albums

LINKS Ex libris van collectie Gloria uit *I.R.$.*

BOVEN *Zwart bloed*, de eerste serieuze reeks van Vrancken en Desberg.

RECHTSBOVEN Schets voor het omslag van *I.R.S. 10*.

RECHTS Vrancken verwerkte collega Stephen Desberg in een ex libris.

Desberg is in 1954 geboren in België maar heeft ook een Amerikaans paspoort dankzij zijn vader. Daarom pendelt hij regelmatig heen en weer tussen zijn vader- en moederland. Hij ging in de leer bij Maurice Tillieux en begon al snel voor het weekblad Kuifje te schrijven. Daarna volgden Robbedoes en A Suivre. Deze veelzijdige schrijver voelt zich thuis in allerlei genres: humor, sciencefiction, western, geschiedenis en thrillers. Zijn accent is verschoven van kinderstrips naar volwassen reeksen. Hij heeft ruim 32 titels op zijn naam staan waaronder one-shots en series voor zo'n zeventien tekenaars, zoals De Scharpoenen, Cassio, Billy the Cat, 421, Tosca, De ster van de woestijn, Spervuur, Baard en Kale en Mayam.

leert de lezer de achtergronden van Larry en Gloria. Wist je trouwens dat mijn vrouw model heeft gestaan voor Gloria en ik voor Larry? Ik wilde qua karakter geen prototype playboy van hem maken. Ik had hem oorspronkelijk getekend met zwart haar en bruine ogen. Mijn vrouw zei: Da's ben ik. Hahaha, dus heb ik hem meer gemodelleerd naar Paul Newman en hem wit haar en blauwe ogen gegeven.

Is het dan niet zo dat Lombard naar een antwoord zocht om een held te creëren die het op kon nemen tegen *XIII* en *Largo Winch*?

Nee, we kregen absoluut geen opdracht om met iets concurrerends te komen. Het was zelfs mijn initiatief. Ik drong er bij Desberg op aan om een ander karakter te ontwikkelen en ik was uitgekeken op Tristan uit *Zwart bloed*, want die voelde ik te passief. Hij had zijn lot niet in eigen handen. Ik wilde iemand die prima voor zichzelf weet te zorgen, een stoere vent die de wereld aan kan en op onderzoek uit gaat.

Met Larry uit *I.R.S.* kan ik me bepaald identificeren. Ik beleef iedere dag plezier aan, omdat hij me dicht aan het hart ligt. Natuurlijk hebben we ons in zekere zin laten inspireren door series als *XIII* en *Largo Winch*. Want in beide strips draait het om moderne mannen die zich in een haas van hun brood snijden en. Maar we zijn niet schaftplichtig aan de strips. Het zijn de journalisten die de parallel en trekken.

Spin-offs

In het eerste deel van *I.R.S.* zit nog wat humor. Larry is een mix van Dirty Harry en James Bond die achter superschurken aan rent. Waarom is er in de latere delen geen humor meer verwerkt? Desberg heeft toch heel wat humorreeksen op zijn naam staan.

In het begin zochten we nog naar een manier om Larry als karakter te ontwikkelen. Daarom hebben we nog wat humor toegevoegd. Maar eigenlijk wil Desberg met deze serie bewijzen dat hij ook serieuze scenario's kan maken, ook omdat hij al zoveel humorreeksen op zijn naam heeft staan. Dus die humor hebben we vrij snel losgelaten. Larry moet ook geen persiflage op James Bond worden. Het is een virtuaal karakter, maar door af en toe iets los te laten over zijn verleden willen we hem meer vlees en bloed geven.

Wat teken je liever: de moderne tijd of de historie?

De moderne tijd. Voor *I.R.S.* documenteer ik me graag en er is veel materiaal te vinden. Ik reis zelfs regelmatig naar Los Angeles om daar te fotograferen. Dat is echt leuk om te doen, omdat het verhaal dan al voor me begint te leven. Maar de familiereizen we rond en combineren we plezier en zaken.

Hollywood is dicht bij L.A. *I.R.S.* leent zich voor een typisch Amerikaanse verfilming.

Hahaha, goed opgemerkt. Ja, ik kan het je eigenlijk wel verklappen.

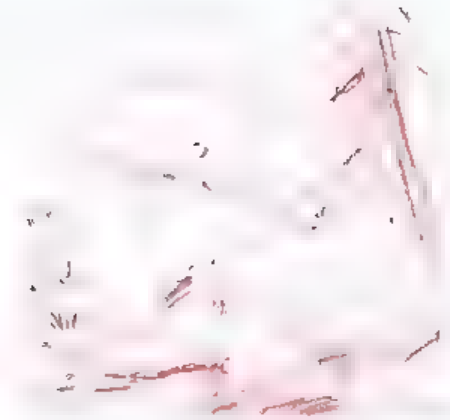

ALL WATCHER

…on. Er s een contract onder…ekend met de firma …ons …a e waarmee de rechten van de vert…m…ng z…n geregeld …emand anders gaat het s…oryboard schr…ven maar Stephen er…k houden …supervisie. Of het een f…m gaa… worden of een tv-serie is nog n…et bekend.

Een producer van de firma zag bij een bezoek aan z…n dok…er een voorpubl…catie van *I.R.S.* in het New Yorkse magaz…ne *Black Book*, een soort *Vogue*. Z…n interesse was gewekt en hij zocht contac…

_I.R.S._ is een groot succes, er verschijnt zelfs een *spin-off*. Wie worden daar b… betrokken?

Sp…chen en…k hebben deeën genoeg, maar te we…n…g t…d om ze…t te werken. Zoa…s het plan voor een ser…e d…e n…e…om …arry draait maar om z…n co…egas…. D…e *spin off* reeks draagt de naam *I.R.S. – Ait Watcher*. Er zijn een paar teke…naars aan verbonden. Dan…e…Kol…er, met wie Desberg werk…te aan de reeks *Mayam*, Alain Que…re…x van *Celadon Run*, Andrea Mutti van *Cet Financiën* en SAS, en Marc Bourgne van *Roodbaard* en *Frank Lincoln*.

Er z…n…en…n totaa… zeven delen verschij…e…. Het…s …overgens niet de bedoe…ing …m de ser…e u…t te me…ken, want dan…oop…e het r…s…co dat de str…p zich gaat her…ha…en.

In _I.R.S._ – *Ait Watcher* draait het om het concept van de a…machtige organisat…e. V…nd je dit ge…oofwaardig en had je nog een stem…n de voorbere…dingen?

…awe…. Het concept sprak me meteen …da…. Het…s volgens…m…namelijk niet …ondenkbaar dat er mensen z…n die achter de schermen aan de touwt…es trekken en de wereldhandel…manipu…eren. Het z…n de machtige personen…die zich…ndekken z…ch…e de beste banen geven en zorgen dat ze h…n positie verstevigen. Me…hun …kenn…s…on…geld behouden ze hun voor…sprong. Ze weten de gewone man te overleven omda… ze over l…ken gaan.

Diende de kredietcrisis als u…tgangspunt nu bl…jkt dat veel financiële bedrijven hebben gerotzooid en er mensen aan de top stonden die hun ge…dconstructies niet meer konden maskeren?

Hmm, dat niet al…denk…k wel da…de wr…eboordencr…mineel…voor veel meer …nstabi…te…t zorgt dan de cr…m…neel…die een bank overvalt. Het…s een d…scussie die…k op tv had met mensen die bij de Franse tak van…R…S werken. He…z…n de…dingen die wij als gewone burgers niet te zien krijgen, omdat dat waarsch…n…lijk voor veel maatschappe…ke onrust zou zorgen. Alles draa…t om geld en er zijn altijd l…u…die de mazen in de wet weten te vinden of te omze…en. Ik vind het leuk wanneer…k d…t soort d…scussies kan voeren t…dens het signe…ren. Vaak kr…g…k tips of hoor…k hoe dingen in elkaar steken. Da…geldt ook voor het tekenwerk. Laatst vertelde een agent mij, dat een vinger nooit b…de trekker z…t, maar …angs de loop van een pistoo…wordt gehouden.

Nieuwe technieken

…s het e…nde van _I.R.S._ in zicht?

Neet! Met deze serie wil…k nog …ang doorgaan. Pas a…s…k merk dat…k er op u…itgekeken raak…is het moment aangebro…ken…ets anders te gaan doen. Maar voor…nu…ben…k e…nog steeds hee…enthousiast over. Voor het elfde album heb…k b…voorbee…d geexper…menteerd met een tekentechn…ek, …n het Frans…ta…wegeheten…water met Oost…nd…sche…nkt. Die tech…ek heb…k gebruikt om de gr…ze vlakken te accen…ueren …n…ucht en donker en schaduwpartijen.

LINKSBOVEN – Actieschets uit *I.R.S. 7*.

MIDDENBOVEN – Schets van Trina Dash, personage uit *I.R.S.*

BOVEN – In het eerste deel van de spin-off *I.R.S. – Ait Watcher* speelt Antonia de hoofdrol. In elk deel staat een ander personage uit de reeks centraal. Het alsluitende deel 7 verschijnt gelijk met *I.R.S. 13* in de zomer van 2011.

ONDER – Pagina-opzet uit *I.R.S. 11*. Ernaast een foto in scène zodat Vrancken kan oefenen hoe een stoere agent een vrouw in zijn armen neemt.

LINKS – Derivaten van Larry B., Max hoofdpersoon uit *I.R.S.*

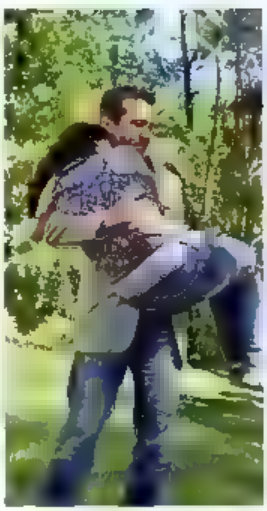

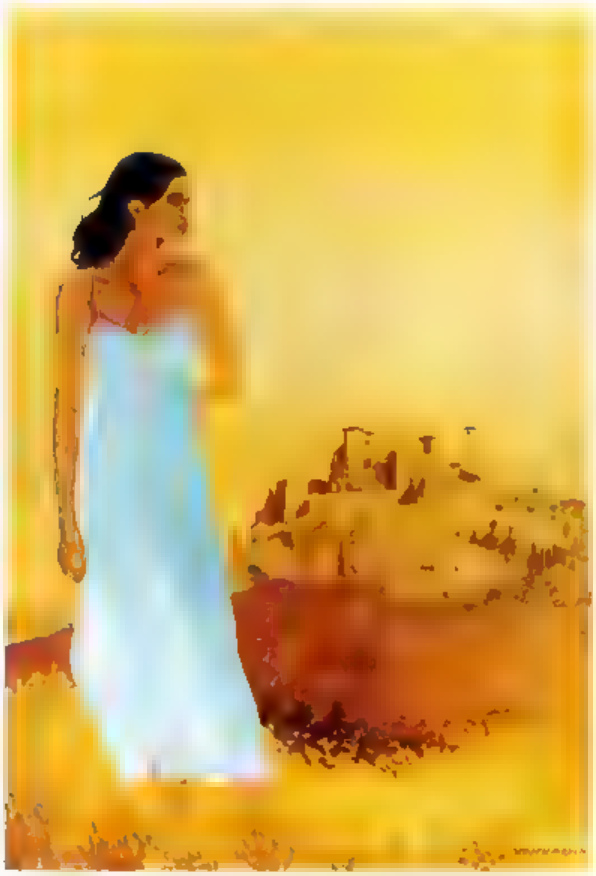

BOVEN Festivalaffiche met callgirl Gloria. Ze schijnt in *I.R.S.* 12 uit de reeks geschreven te worden.
LINKSBOVEN Larry B. Max als schilderij.
ONDER Larry B. Max in actie

Het omslag van dit elfde deel is ook geheel anders dan de omslagen van de andere albums.

De omslagtekening is realistischer dan ik gewend was. Deze stijl past nog beter bij mij. Ik heb ontdekt hoe ik mijn stijl naar een hoger niveau kan tillen. Ik maak gebruik van Photoshop en merk dat ik tot heel andere resultaten kom. Ik heb pas sinds een jaar of vier het fotorealistische tekenwerk van de Amerikaan Alex Ross leren kennen. Ik was er zo door overdonderd dat het mij heeft aangezet om ook die kant op te gaan. Ik vind Ross een topkunstenaar. Het heeft me geïnspireerd om nog beter naar de technieken te kijken. Ik moest me als het ware opnieuw uitvinden, maar het resultaat vind ik er dan ook naar.

Was je in het begin van je loopbaan geïnspireerd door de klare lijn? En behoorde jij tot de generatie zoals Philippe Berthet, die de klare lijn realistischer maakte?

Dat is wel een stijl die mij aanspreekt. Ik heb altijd zo getekend. Ik let wel degelijk weg om duidelijker het beeld weer te geven waar het omdraait. Ik denk eerder dat ik tot de stroming hoor zoals Youri Jigounov en Christophe Bec die met photoshoppen en computergebruik tot andere realistische resultaten komen.

Er zijn mensen die je stijl nogal klinisch en statisch vinden. Hoe ga je met die kritiek om?

Die kritiek vond ik een paar jaar terug terecht. Maar sindsdien is mijn stijl sterk geëvolueerd. Het kwam ook deels door de scenario's van Desberg die weinig ruimte boden voor actie. In *I.R.S.* kan ik mijn vaardigheden als tekenaar nu dadelijk beter kwijt. Ik teken nog niet perfect, maar vergeleken met *Zwart bloed* zie ik veel verbeteringen. Ik ben erg benieuwd hoe het publiek reageert op mijn nieuwe techniek, want de bewegingen van de personages zien er daardoor speelser en natuurlijker uit.

Ga je je nog richten op een andere genre in de toekomst?

Ik heb het zo druk met *I.R.S.* dat ik voor ander tekenwerk amper tijd heb. Commercieel doe ik er niets naast. Ik maak alleen nog schetsen en dan vooral van mooie vrouwen, haha! Wie weet hangen ze een keer in een galerie.

michel.vanmerrienboer@stripschrift.nl

[BITS & PIECES → KUNST]

Je loopt op een zonnige namiddag in Amsterdam zomaar langs het Stedelijk Museum. Gesloten. Wie heeft dat nu weer verzonnen? Het Rijksmuseum is ook al dicht. Al een jaar of vijf. En dat zal nog wel vijf jaar langer duren. Je oog valt op de aankondiging. 'Avant-gardes 20/60'. Blijkt er in het buurthuis daarnaast, het Van Gogh Museum, in twee zalen een soort 'best of de vorige eeuw' te zijn opgehangen. Een mini-Stedelijk om er toch wat van te maken in wat vroeger een museumkwartier was. Haar het Museumplein in Amsterdam ga je tegenwoordig niet, tenzij er wat te staken valt.

Dat men avant garde was, blijkt nu 'het beste van' te zijn geworden. Waar nog geen veertig jaar geleden tegenaan werd gepiest, wordt nu gepresenteerd als toeristische trekpleister. Oftwel, na de dood van de destijds niet begrepen, maar kunstenaar met vooruitziende blik, zijn naazaten en andere banklers de poet aan het opstrijken. Van iedere grote moderne meester hangt er een topstuk. Voor de teenst men een zak patat in de hand en een Van Gogh-poster in een plastic tasje om de schouder. Die thuis wil kunnen vertellen dat zij alle moderne meesterwerken in Europa [illegible] en dat in krap twintig minuten.

Revolutionaire kunst verwoorden tot lekkere koopwaar kopt niet gehoel onterend een landelijk avondblad. Alleen doen ze dat wel over de volle breedte van de krantenpagina, waarboven een leigrote, gigantische [illegible], *As I opened fire* (1964) van Roy Lichtenstein, is afgebeeld. Tenslotte is een krant ook gebaat bij deze koopwaar. Iedereen wil mee-eten. Kennelijk had menigeen de jaren 1960-cultuur en een beetje geld vooral ook inkicht. Het Stedelijk zocht Pop Art. Massacultuur werd kunst. Posters van warhol. En natuurlijk die koel vette strip van Lichtenstein. Jaren-1960-kunst wordt vooral [illegible] weergegeven in deze tentoonstelling. Het laat zich [illegible] jaren verkopen als warme koek. Zeefdrukken, posters, naaak en de verstripte vorm van deze [illegible] kennen we allemaal. Levert wat weer een mooie financiële bijdrage aan al die lanciarige verbouwingen.

Maar dit was ooit avant-garde. Het is allemaal gearriveerd. Het volk heeft kauwend en gauwend bezit genomen van wat ooit een revolutionair was. Ook de strip werd in de jaren 1960 uit zijn isolement getrokken. Het volk is er inmiddels op ingekeken en koopt er steeds minder. Stripwinkels worden leversterkkend omgetoverd tot moderne 'outlets' met 'gadgets' en andere prullaria. De revolutie is al lang voorbij. Slechts een enkele oudgediende idealist blijft volharden in zijn oude stripwinkelformule. Tot de dood er op volgt.

Ik kijk om me heen en probeer de nieuwe avant-garde te ontdekken. Waar kriebelt het? De achtergronden van de games als speelterrein voor de moderne stripmaker? Weinig nieuws aan te ontdekken. De kunstbeurzen als startpunt van iets verfrissends? Laat me niet lachen. Het westelijk halfrond is in zijn geheel aan het uitbuiken. Hier komt het niet vandaan [illegible] de manga voorbij. Goeie kans dat het daar begint. Uit het niets, met nieuwe techniek en stijl. Ik ben benieuwd naar de toekomst. Goot al die verbouwingsmusea maar definitief op slot. En kooop van het geld dat dan overblijft iets revolutionairs.

den.bits@stripschrift.nl

"DE STRIP-AAP"

Voortaan kun je al je strips vanuit je luie stoel bestellen!

Al meer dan 10.000 strips online!

www.stripaap.nl

ADVERTENTIE

STRIPWINKEL WONDERLAND

wonderland productions

Paardsdemerstraat 19
3500 HASSELT
011/22 82 00

Jonge Vlaamse leeuwen krijgen manen

GEERT DE WEERT

Ze gelden als het kruim van de nieuwe generatie Vlaamse striptekenaars. Judith Vanistendael scoorde twee jaar geleden een hit met *De maagd en de neger 1: Papa en Sofie*, een semi-autobiografisch verhaal over haar ervaringen met een politiek vluchteling uit Togo. De opvolger ervan – *Leentje en Sofie* – is recent verschenen. Brecht Evens is de sympathieke losbol die nog voor verschijnen van zijn gloednieuwe boek *Ergens waar je niet wil zijn* meteen een contract kreeg bij twee gerenommeerde buitenlandse uitgeverijen. De jonge leeuwen krijgen manen.

Plaats van afspraak voor dit dubbelinterview is het oude Belle Vue fabriekspand in de zuid Brusselse migrantenwijk. De voormalige bierbrouwerij doet dezer dagen dienst als tijdelijk atelier voor een veertigtal kunstenaars, waaronder Judith Vanistendael (35). Haar jonge gesprekspartner is Brecht Evens, amper 23 jaar en al vier boeken op zijn naam. Zijn nieuwste boek Ergens waar je niet wil zijn (Oogachtend) een turf van 176 pagina's, wordt kort omschreven als: Het leven is een feestje waarop niet iedereen even welkom is. Evens zet daarin zijn geliefkoosde underdog centraal in de persoon van Gert, een wat timide jongen die een feestje geeft maar snel doorheeft dat zijn gezelschap in de eerste plaats komt voor zijn goede waanzinnig populaire vriend Robbie.

Vanistendael leverde het slotdeel af van De maagd en de neger (Oog&Blik/Bezige Bij), het ontroerende semi autobiografische relaas over haar belevenissen met de politiek vluchteling Abou uit Togo. Het gaat haar ondertussen voor de wind. Het tweede deel blijkt niet zo'n succes te worden als het eerste deel uit 2007 (drie herdrukken) en ze wordt niet langer meer aangekondigd als de dochter van schrijver/publicist Geert van Istendael.

De maagd en de neger is ondertussen vertaald in het Frans en het Spaans en binnenkort volgt een Italiaanse en Duitse vertaling. Maar ik ben jaloers op de Engelse vertaling van Brechts Ergens waar je niet wil zijn: geeft ze grif toe. Ik heb er ook aangeklopt, maar mijn werk was niet hun stijl. Ze zijn erg grafisch ingesteld. Evens glundert bij die opmerking. Hij vertelt hoezeer hij in zijn nopjes was toen zijn boek als eerste Belgische tekenaar in de catalogus van de toonaangevende Canadese uitgeverij Drawn and Quarterly (D&Q) terechtkwam. Ook is er een Franse vertaling van Ergens waar je niet wil zijn verschenen bij uitgeverij Actes Sud.

Klassiek of artistiek

Judith, bij het eerste album vertelde je nog dat het een begin van een drieluik was. Hoe zit dat?

Judith: Een drieluik? Heb ik dat gezegd?

Brecht: Dat meen ik toch ook begrepen te hebben.

J: Ook geen idee waarom ik dat gezegd heb, maar het is dus een twee uik.

Het eerste zou vanuit het gezichtspunt van de vader geschreven zijn, het tweede vanuit dat van het meisje en het derde vanuit dat van Abou.

J: Haha, dat klopt, maar dat heeft geen zin want: Kijk het eerste deel is gebaseerd op mijn vaders korte verhaal. Zijn standpunt is daarin duidelijk. Het tweede is geschreven vanuit het standpunt van Sofie, wat zo'n beetje mijn ervaringen zijn. De twee mensen spreken voor zichzelf. Bovendien bekijkt de spanning tussen beiden wel. Maar Abou, jeno

na! Goh dan moet ik hem daarover n erviewen Daar heb k geen zin meer n Hi, wel chi ook n et

Klopt het dat j,, Brecht eerder met het artist eke bee.dver haa. bezig bent terwi,. Judith het k.assiekere beeldverhaal bezigt?

B Dat igt missch en wel aan het verschil n opleiding Ik ben afgestudeerd als ustrator aan het Gentse Sint ucas GdW Hi accen lag er op de grafische invul ng van verha.en

J Ik heb bee.dverhaal atelier en .ustratie gedaan Hee qraagpig om e strip te laten z en aan de studenten .ustratie Die vonden somm ge p aat,es vaak siecht getekend terwi, het beeldverhaa vooral sequentiee vertellen is Niet elk bee.dje moet ideaa zi n het past in een opeenvo gend gehee Strips en t lustrat e s een vo ledig andere man er van werken k verte vanu t het verhaa. Brecht meer vanu ne grafische

B m, dat weet k niet M n u tgangspunt is och ook om een verhaa te vertellen daarom durfde k mijn werk persi n et e aten z en op schoo ze zouden er gehakt van hebben gemaakt Nu heb k er toch voor gekozen om als e ndwerk een strip te maken Ik denk dat het resultaat goed eesbaar s maar het is zwaar begee d geen tekstbal onnen of k.as s eke hok,es

s het je dr,fveer om weg te b jven van d e a.s klass ek bekende staande str pstij ?

B Dat s op z ch geen drijfveer M,n dr,fveer s om ets moois en b zonders e maken iets dat kne ert en voor mij s da n et de k.assieke strip. Door m n opie d ng heb ik geleerd dat je ook vanu t een grafische nvalshoek strips kan tekenen Het adeel s dat k esthetisch gezien snel verveeid raak k knap vaak af op strips Charles Burns bij voorbeeld, heeft graf sch zeker zijn kwa teiten, maar uite ndel k heeft het ook iets monotoons om vierhonderd pag na's in die stijl te .ezen. IEvens doelt op het boek *Zwart gat* GdW

Ju tie tekenen vanuit e gen ervaringen, toch

J M a. n het eerste deel is de l jn tussen de werke, kheid en het u teindel ke scenario dun, maar in het tweede deel s dat n et anger zo

Hoevee. heb ,e zelf meegemaakt van *De maagd en de neger 2*?

J voorzichtig! Twee scenes. *Ispiel en kordaat!* Nee ik zeg n e we ke

Brecht, ben je na dit boek klaar met de *underdog*?

B Zo ongeveer, a. Al hoeft het onderwerp er n et vo ledig u t maar het moet n et meer per se de p ot overheersen Mensen z n ook weer n et voortdurend bezig met de vraag hoe anderen naar hen kijken Ze hebben ook doelen n het even

Mag ik zeggen dat *Ergens waar je niet wil zijn* een tuistrip s? De strip gaat over getut, geroezemoes, achterkap

B *achtj* en feest es De personages trachten zich vooral te am.seren of d t u t te straten Ze pr zen zichze f aan Het veie gezever in dit boek maskeert de momenten dat mensen n et weten wat te zeggen Ze verte len dan een verhaa e over z chzelf over hoe ze gezien w ten worden of bedenken wat over anderen

M n personages z jn voora. bezig met pog ngen in een spec acu a r avontuur te be.anden, zonder da ze werke k een avontuur be.even

Publiek bezit

Judith met wat voor soort gevoel wil je mensen achterlaten na het lezen van *De maagd en de neger*?

J Dat moeten zij weten Echt Dat werkt bij mij n et zo k heb a een de behoefte een bepaa d verhaal te verte len

En ij Brecht?

B Ik ben eerder n euwsg erig naar wat de mensen er alle maal in zien dan wie het a temaal weet Je begint zo n ver haa. ook niet om een bepaalde boodschap na te laten Zodra k voe dat ik d e kant uitga maak k een bocht Dan breng k er een ant e ement in Het lijkt b voorbee d een themat sche kant op te gaan wanneer Gert tegen Robbie zijn hart beg nt uit te storten Het s bijna een monoloog bijna een soort exposé over wat het boek beg nt te worden Plots da Robbie een scheet en en de sfeer slaat om het b kt maar een kleine stap

BOVEN **Ongebruikt omslag van *Ergens waar je niet wil zijn*, met ernaast tekeningen voor het binnenwerk**

Wie ben jij, Gert of Robbe?

B Ik heb soms Robbe momenten en maar op ander momenten loop ik op straat rond als Gert en weet ik niet waar ik mijn zweethand es moet steken

***En publique* doe je het niet slecht, dacht ik. Daar sta je je mannetje wel. Je hebt graag aandacht**

B *Ach!* Daarom is dit boek zo als het is, het gaat over aandachtrekkers. Ach natuurlijk heb ik graag aandacht. Op mijn boekenavonden heb ik zelf gevraagd om applaus voor mij. *Inderdaad lachje!* En het dan ook krijgen, zoals. Hoor ik. Het is niet arrogant bedoeld. Het is eerder zoiets van: mocht je me een compliment willen geven, houd je dan vooral aan

Dat is heel onverwachts, wat Brecht daar beschrijft. Ik heb wel aandacht nodig, maar niet *en publique*. Aan die aandacht ben ik wel meer gewend geraakt. Ik werd bijvoorbeeld na mijn eerste boek voor de leeuwen gegooid. Dat was enorm zwaar. Het was een misbruik op mijn persoon, al de journalisten die vroegen of ik Sofie was

Dat heb je wel zelf uitgelokt door er zo persoonlijk over te schrijven

J Ja, natuurlijk, maar ik stond er niet genoeg bij stil. Nu merk ik dat ik een publieke façade heb en eentje voor mezelf. Ik heb er ook twee jaar over kunnen nadenken.

B Ik zou er ook last van hebben. Hoewel ik een aandachtstrekker ben, zou ik moeite hebben om me zo bloot te geven. Alles wat van mij is heb ik verstrooid over het boek. Dat is camouflage, zou ik dat doen!

Maar als je publieke aandacht nodig hebt, waarom wil je dan striptekenaar worden? Auteurs zitten hele dagen stilletjes aan hun bureau.

B *Ignorant!*

Ik ben striptekenaar omdat ik dat zelf aan dig kan doen. En het boek ligt in de winkels, niet ik. Dat is één van de belangrijkste voordelen. Stel dat je danser, muzikant of actrice zou zijn. *(trekt een vies gezicht)* dan is er nog een dunnere band tussen jezelf en het publiek. Dat moet maar één hoekje prutsen of je schiet af. Ik heb piano gedaan en had veel talent, maar tijdens examens stortte ik en kon ik nooit goed presteren.

B Iedereen ik heb ook piano gedaan, maar mijn vingers gleden altijd op de toetsen van mijn eigen zweet. Het is best comfortabel om als tekenaar te kunnen schaven en verfijnen en meer je werk naar buiten te komen op precies dat moment dat je zelf kiest.

BOVEN **Tekeningen van Judith Vanistendael voor het omslag en binnenwerk van *Vlaamse spreekjes*, een boek van haar vader Geert van Istendael (uitgeverij Atlas**

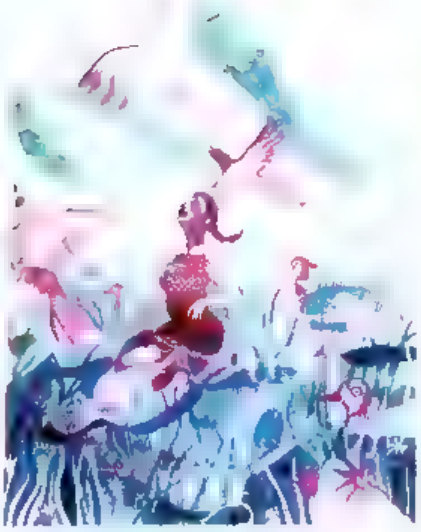

Presteren

Brecht qua onbeschaidenheid lijk je wel wat op Hanco Kolk. Je hebt ook met hem gemeen dat je erg gelooft in je eigen talent als stripauteur.

B Omdat dat altijd mijn uitgesproken talent is geweest. Het is bijna evident dat ik zou gaan strip tekenen. Om die reden kan het nooit slecht zijn, wat niet wil zeggen dat het niet beter kan. De wetenschap stelt gerust, dat is handig.

Jij bent ook één van de weinige auteurs die bijna zonder voorbereiding iets op papier zet, terwijl de oude rotten uit de stripwereld nog alles uittekenen met potlood.

B Dat is pas bij *Ergens waar je niet wil zijn* tot uiting gekomen. J. Brecht heeft een systeem, een kleursysteem, een vormsysteem en een technisch systeem. Hij kent ze door en door en daarom kan hij heel erop meppen.

B Kloppen in dit systeem kan je bijna geen fouten maken. Opnieuw handig.

J. Ik werk daarentegen niet met systemen een stel eikels binnen de discussie. Daarom duurt het zo lang. Ik werk bijna net andersom als Brecht. Ik werk nu aan een boek over een familie die getroffen wordt door kanker. Met dat verhaal kan ik echt niet schuiven. De structuur moet echt kloppen. Het is een puzzel die nu eindelijk klikt.

De nieuwe generatie stripauteurs wordt in Vlaanderen zwaar gesubsidieerd. Stel dat de subsidies morgen worden gestopt, kunnen jullie dan op eigen houtje verder?

J. Ik weet omdat ik ondertussen bij Lombard een contract heb. Ik ga niet zeggen waarover dat album gaat, maar ze betalen een pak papier. Einde, ik. Daar kan ik van leven.

B Wauw. Zover ben ik nog niet. Geef me nog een jaar of drie en dan heb ik hopelijk aangetoond dat die subsidies vruchten afwerpen.

J. Ik vind het moeilijk om er commentaar op te leveren omdat ik zelf subsidies krijg. Natuurlijk kun je vraagtekens zetten bij de manier van subsidieverstrekking, maar ik vind niet dat kunst commercieel moet zijn, dat is nooit zo geweest. In de kunstwereld heb je altijd mecenassen gehad of het nu de vroegere adel was of de tegenwoordige Staat. Ik vind het onzin dat kunst moet inschuiven in een kapitalistisch systeem. Ik ga mijn boek niet anders maken om er tweehonderdduizend exemplaren van te verkopen. Dan krijg je eenheidsworst. Daar doe ik niet aan mee. Dat is kunst niet. Er is een aantal dingen die een samenleving nodig heeft, water eten, kunst. Stel je een samenleving zonder kunst voor, dat gaat gewoon niet.

geert.de.weyer@strippschrift.nl

DAGEN - Scènes uit *De maagd en de neger 2*

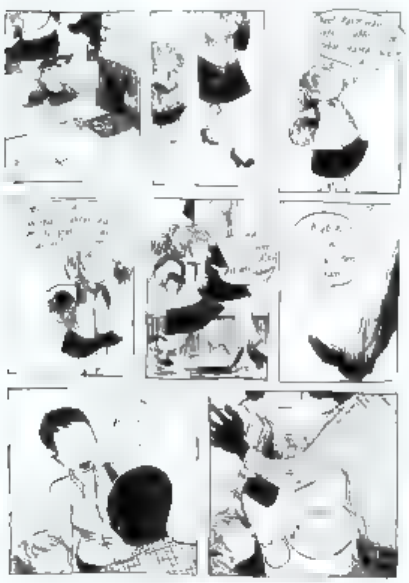

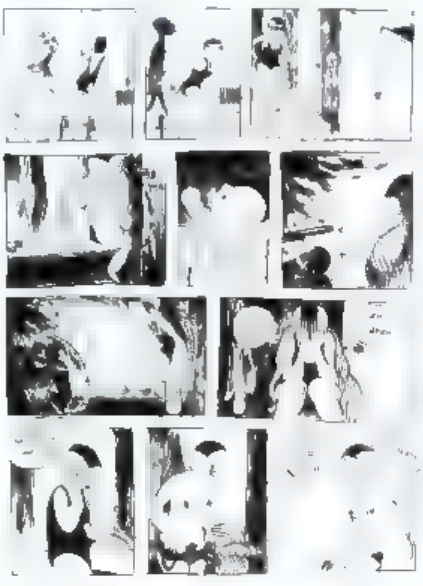

In de voetsporen van Spiderman

MICHAEL MINNEBO

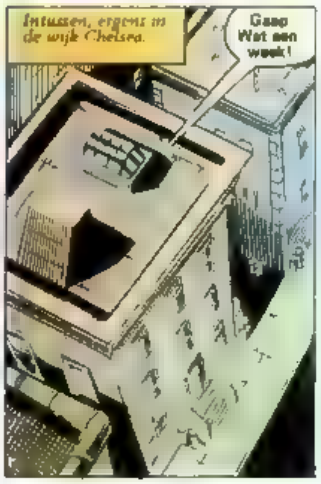

BOVEN De stad New York gezien vanaf het Empire State Building. Hier slingerde Spiderman zich van webdraad naar webdraad.

RECHTSBOVEN Het bovenaanzicht van Peter Parkers huis aan Chelsea street 410.

Het Empire State Building is voor een ieder die Manhattan wil verkennen de plek om te beginnen. De grootste wolkenkrabber van de stad biedt op heldere dagen een prachtig uitzicht en de mogelijkheid om het stratenplan eens goed te bestuderen. Het gebouw uit 1931, speelt een belangrijke rol in de geschiedenis van Marvel. Toen deze stripuitgeverij nog Timely Comics heette, was van 1942 tot 1951 hun kantoor op de dertiende verdieping gevestigd. Er hebben ook aardig wat superheldengevechten plaatsgevonden. Ook in live-action trouwens: in één van de afleveringen van de tv-serie *Amazing Spider-Man* klimt de muurkruiper langs de buitenkant omhoog. Wie boven op het Empire State Building uitkijkt over de stad en een beetje zijn best doet, kan zich makkelijk voorstellen hoe het eruit ziet als Spiderman boven de straten van Manhattan slingert, slechts verbonden met de gebouwen dankzij een zijden webdraad je. Het opvallende rood-blauwe kostuum zou er goed uitspringen tussen het beton, steen en glas waaruit de wolkenkrabbers bestaan. Daar heb je geen digitale trukendoos voor nodig, alleen wat fantasie.

Het huis van Peter Parker

In de jaren 1970 en 1980, toen ik de Marvel Comics begon te lezen, woonde Peter Parker in de wijk Chelsea. Vanwege brandende nostalgische gevoelens besluit ik dit tot mijn eerste striplocatie te maken. Vanaf het Empire State Building is het tien straatblokken lopen. Volgens de comics uit de jaren 1980 woonde Pete op 410 Chelsea Street, om de hoek van 8th avenue. Dit wordt overigens tegengesproken in *Amazing Spider-Man* 239. Wanneer Parker voor het eerst zijn appartement betreedt, wordt duidelijk aangegeven dat deze op 20th street staat. Een eerste aanwijzing dat de wereld van Marvel allesbehalve consistent in elkaar zit. 410 Chelsea Street, het appartement waar Peter Parker vaak vermoeid thuiskwam na gevechten met schurken als de Juggernaut, Dr. Octopus en Mr. Hyde om vervolgens de strijd aan te gaan met zijn altijd nukkige hospita. Het is het vrijgezellennest waar Mary Jane hem opbiechtte al jaren te weten dat hij Spiderman was en waar het stel na de bruiloft de wittebroodsweken doorbracht. Het huis met het oh zo handige dakraam in de badkamer, waardoor Spidey duizenden keren de stad in slingerde. Hoewel, vaak kon het webhoofd zijn huis niet uit of in omdat z'n buurmeisjes op het dak lagen te zonnen, 410 Chelsea Street, het appartement vol met mijn jeugdherinneringen, het bestaat niet. Ook niet op de kaart. En de vriendelijke postbode die zijn werk in deze wijk doet kan me verzekeren dat er nooit zo'n straat heeft bestaan. Toch voelt de sfeer in de buurt goed. Ik kan me wel voorstellen dat Parker zich hier heeft thuis gevoeld. Hoewel de gebouwen geen van alle precies lijken op de manier waarop de tekenaars van Marvel zijn huis hebben vormgegeven, ze hebben er vaak wel veel van weg. Soms alleen een deur of een trapperje voor het huis, maar vaak zijn veel herkenbare ken-

Oh nee
Wat moet ik doen
Ik wist dat dit eens zou gebeuren
Ik kan onmogelijk mijn buurmeisjes laten
Verdorie ik zal moe zijn wach tijd nie
Aaaargh

merken terug te zien. Ongetwijfeld is nummer 410 een fantasiegebouw, opgebouwd uit de elementen die deze buurt zo kenmerken.

Ik ga een paar straten de huizen met het nummer 410 af en besluit dat Parker op de 23e straat heeft gewoond, ergens tussen 8th en 9th avenue. Niet heel ver van het beroemde Chelsea Hotel. Daar lijkt het straatbeeld namelijk het meeste op wat ik ken uit de comics. Overigens bestaat deze buurt vooral uit laagbouw, met hier en daar een hoge uitzondering. Ook de stripversie van het huis is maar twee verdiepingen hoog. Bij nader inzien lijkt het mij onwaarschijnlijk dat men Parker nooit door het dakraam van zijn huis heeft zien gaan. Het gaat toch op een gegeven moment opvallen dat Spiderman ieder keer uit de badkamer van de buurman kruipt? Of zouden die buurmeisjes al die jaren genoeg afleiding zijn geweest?

City Hall

De redacteuren en commerciële directeuren van Marvel Comics mogen dan vorig jaar hebben besloten dat de verbintenis tussen Peter en Mary Jane geen goed idee was en dit huwelijk via de magie van Mephisto te wissen, wat mij betreft heeft het toch echt plaatsgevonden. Bovendien bestaat de locatie van de huwelijksvoltrekking ook echt, namelijk City Hall op Broadway bij Park Row. Het stadhuis werd tussen 1803 en 1812 gebouwd en is het oudste Amerikaanse stadhuis dat nog steeds als zodanig gebruikt wordt. In de memorabele *Amazing Spider-Man Annual* 21 uit 1987 gaven de jonge geliefden Peter en Mary Jane elkaar het jawoord op de trappen voor het stadhuis. Ik weet het nog goed: ik was tien jaar oud en zat op de bank te lezen hoe Peter tot het laatste moment zijn bedenkingen had. Hij kwam bijkans te laat op zijn eigen huwelijk. Had hij al zo'n voorgevoel dat de redacteuren van Marvel twintig jaar na dato deze heuglijke dag uit zijn geschiedenis zouden wissen? De dag die ik heb uitgekozen om het stadhuis te bezoeken is weinig romantisch. Een massa mensen demonstreert in en rondom het plein tegen massaontslagen en loonmatigingen. Dit is Amerika in crisistijd. En ik sta er middenin. Vandaag is het

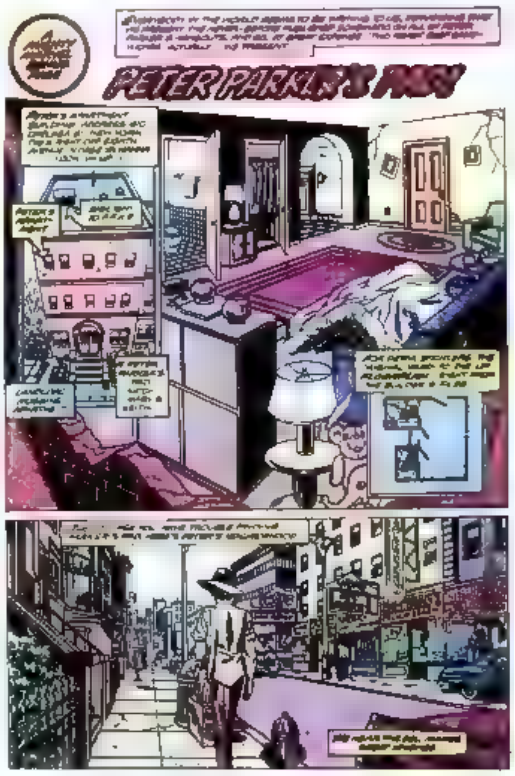

stadhuis voor niemand toegankelijk. Normaliter kun je er alleen terecht als je een afspraak maakt voor een rondleiding. Daar zit ik niet op te wachten, ik wil alleen even op de treden voor de deur gaan zitten en deze historische trouwplek in me opnemen. De bewakers noch de NYPD weten van wijken. Ze laten slechts oogluikend toe dat ik vanaf de dranghekken een foto maak van de voorkant van het monumentale pand. De pret blijkt net zo onbereikbaar als de mythe van het perfecte huwelijk. *Damn you, Mephisto, damn you.*

BOVEN Knappe buurmeisjes die zonnen op jouw dakterras is erg fijn, behalve als je ongezien naar binnen wilt

BOVEN Chelsea Street blijkt niet bestaan maar in zo'n straat moet Parkers eigen huis hebben gestaan

LINKS Niet herleidbare pagina met een impressie van Chelsea Street

O God, Mj, ik weet, natuur dat hij met ons gaat die redden heeft
MARY JANE
Sorry dat ik te laat ben!
Ik, eh, had voor iemand moet hun aantrekken van mijn pak!
En nu met kruipen naar helpen ontsnappen aan!
Ach, ze zijn komen in de steek, dus ik vergeef het je... als je me maar kuss hiers!
Ik ben nog nooit zonder te zijn komen zoals zo kus voor gewaad!

Hoor bij, Mary Jane Watson, deze man, Peter Parker, een als je wettige echtgenoot!
En bedoel je getrouwde de plichten te vervullen die de vrij ook de huwelijkse staat verbindt. Wat te hierop je antwoord?

BOVEN De huwelijksplechtigheid van Peter Parker en Mary Jane Watson gaat op de valreep door. Op de onderste strook staan ze op de trappen van City Hall op Broadway bij Park Row.

RECHTSBOVEN Het twee eeuwen oude stadhuis waar Peter Parker zijn Mary Jane trouwde. En nog altijd in gebruik

Brooklyn Bridge

Ironisch wellicht, maar nog geen kilometer van City Hall bevindt zich de plek waar Peter Parker zijn eerste grote liefde verloor. In juli 1973 werd Gwen Stacy door de Green Goblin van de Brooklyn Bridge afgegooid. Spidey was nog een webdraad aan haar laars vast te schieten en haar val te breken, maar juist mede door de schok die dat veroorzaakte brak haar nek. Hoewel de Goblin beaamde dat mensen in zo'n situatie al dood zijn voordat ze het water raken, is het onbetwistbaar dat Parker mede verantwoordelijk is voor de dood van zijn vriendin. De dood van Gwen Stacy is daarom één van de meest controversiële scènes uit Spidermans geschiedenis.

Superhelden comics verordenen hun onschuld op de Brooklyn Bridge. De actie van de schurken en de helden hebben onherroepelijke consequenties te hebben. Nou ja, onherroepelijk. Gwen kwam een tijd later even terug in de vorm van een kloon en Norman Osborn herrees na dato opeens uit de as. Maar in principe is de echte Gwen altijd goedgeblieven. Ergens maar goed ook, want anders hadden de avonturen van *Spiderman* naast hun onschuld ook alle geloofwaardigheid verloren.

De Brooklyn Bridge lijkt in het dagelijkse leven maar niet op de onheilspellende plek die ik me herinner uit de comic. Op de brug lopen veel wandelaars en toeristen. Schaars onder het

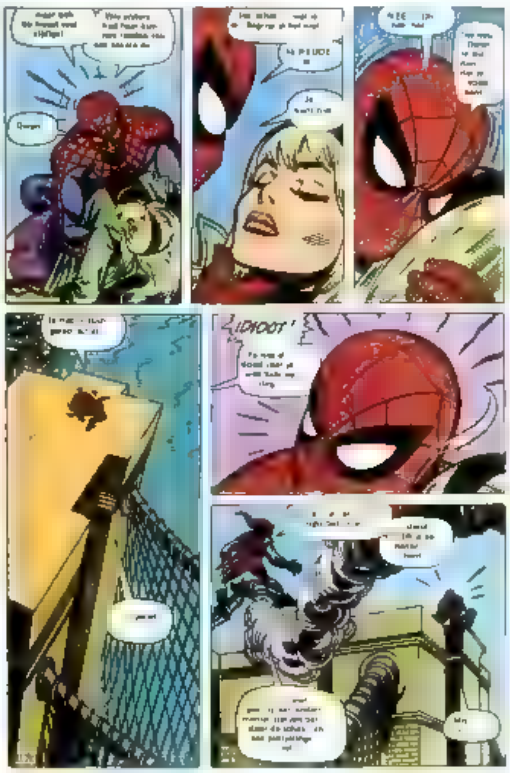

RECHTS We zien Gwen vallen en ogenschijnlijk gered worden door Spiderman. Helaas blijkt ze de val of de reddingspoging niet te hebben overleefd

loopgedeelte rijdt aan beide zijden een constante stoet verkeer. Niet echt een rustige plek om iemand te herdenken, al doe ik toch een poging, starend over de East River. De Brooklyn Bridge is één van de meest bekende en mooie bouwsels in New York. Toen de brug in 1883 in gebruik werd genomen, was het de langste brug in de wereld. De pijlers van de brug zijn enorm, al is het in eerste instantie niet duidelijk vanaf welke boog the Green Goblin Spidey's vriendin naar beneden zou hebben gegooid. Ik gok erop dat dit de boog was die het dichtst bij Manhattan staat. Lijkt me logischer dan Brooklyn, aangezien de Goblin zijn schuilplaats aan de Hudson rivier in Lower Manhattan had en Stacy niet in Brooklyn woonde. Het doet er niet veel toe. Beide bogen zijn immens hoog, zie ik als ik naar boven staar en me probeer in te beelden wat er door je heen moet gaan als je de koude natte dood tegemoet valt. Niemand zal een val van die hoogte overleven. Ook een stripfiguur niet.

Forest Hills, Queens

Na het bezoeken van de plaats des onheils, wil ik terug naar de plek waar het allemaal begon: het huis waar Peter Parker liefdevol werd opgevoed door zijn oom Ben en tante May. Het huis waar een inbreker Ben vermoorde. Dezelfde schark die Peter een paar dagen eerder had laten ontsnappen omdat hij te druk met zichzelf bezig was. Hierdoor besefte Peter dat hij zijn krachten moest inzetten om de mensheid te helpen en hij deze niet gekregen had om meisjes te scoren. Volgens de gegevens in *The Marvel Comics Guide to New York* staat het huis van de Parkers in Forest Hills te Queens. Forest Hills Gardens om precies te zijn. Forest Hills ontstond zo'n beetje rond 1906. In de wijk woont een grote populatie middenklassers, waarvan een groot deel uit bejaarden bestaat. Logisch dus dat May en Ben hier woonden. De rijkere bewoners wonen in Forest Hills Gardens, ontworpen door architect Grosvenor Atterbury, die door het gebruik maken van de Tudor-stijl de wijk op een Engels dorpje deed lijken. In tegenstelling tot Peters huis in Chelsea heb ik een straatadres dat wel op de kaart staat: 20 Ingram Street. Dat moet kat in het bakkie zijn. Ik neem de subway naar Forest Hills en loop na ongeveer tien minuten Ingram Street in. Al snel blijkt het vinden van het huis minder gemakkelijk dan gedacht. Ingram Street wordt namelijk haaks gekruist door nummerstraten. De huisnummers bestaan uit vier cijfers. De eerste twee cijfers geven de straat aan die Ingram Street kruist, de laatste twee het huisnummer.

BOVEN Het huis van Tante May getekend door achtereenvolgens Todd McFarlane Alex Saviuk en John Romita.

BOVEN EN LINKS Twee foto's van Brooklyn Bridge waar Gwen noodlottig aan haar einde kwam.

BOVEN Vooraanzicht van het vermoende huis van Tante May en Oom Ben. 20 Ingram street in Forrest Hill, Queens.

van het betreffende blok. Zodoende heeft ieder huizenblok een nummer twintig. Ik vrees dat ik net als in Chelsea Street niet het exacte adres zal kunnen achterhalen.

Het echte huis van tante May

Gelukkig is er even verderop in de wijk een straat die is gebruikt in de *Spiderman*-films: Sixty-Ninth Road tussen Metropolitan Avenue en Sybilla Street. De huisjes voldoen precies aan mijn verwachtingen, want ze zijn identiek aan die in de film. Kenmerkende losstaande houten huisjes met een veranda en een houten schutting. Opvallend veel Amerikaanse vlaggen hangen hier op Sixty-Ninth Road. Ik neem een stel foto's van de straat en enkele huizen. Al snel voel ik me een vastgoedpaparazzo: de vragende blikken die de bewoners mij toewerpen prikken in mijn rug. Ik zal vast niet de eerste *Spiderman*-fan zijn die sinds het uitkomen van de filmreeks deze straat bezoekt. 'Kijk Bob, daar heb je weer zo'n stripgek. Jezus, waar halen ze die malloten vandaan? Als hij nog lang naar mijn tuinkabouter staart pak ik mijn geweer!'

BOVEN Sixty-Ninth Road, de straat waarin de *Spiderman*-films zijn geschoten en waar de huisjes het meest lijken op die uit de strip

Ik besluit mijn geluk nog eens te beproeven op Ingram Street en loop deze straat tot aan het einde uit. Daar waar Ingram Street gekruist wordt door Ascan Avenue wordt mijn volharding beloond: hier zijn huisnummers die uit slechts twee cijfers bestaan. Al snel vind ik zo Ingram Road, het adres waar tante May woont. Het huis lijkt echter niet op dat van de Parkers: het bestaat volledig uit steen en heeft geen veranda aan de voorkant. Bovendien staat het huis vast aan nummer 22 en is niet losstaand zoals Mays woning. Ook lijkt het mij een stuk duurder dan wat tante May zich zou kunnen veroorloven. Logisch dus dat de filmmakers voor Sixty-Ninth Road hebben gekozen. De huizen in die straat lijken immers meer op de stripversie en de bewoners behoren tot een lagere klasse dan de huiseigenaren van dit stukje van de wijk. De bewoner van het huis komt naar buiten en klimt op een trap om zijn dakgoot schoon te maken. Het is een oudere, kalende man. Als ik even later de steeg in loop om een foto van de achterkant van het huis te maken, kijkt hij me verstoord aan. Ik vraag of ik een foto van zijn huis mag maken. 'Deze steeg is privéterrein, dus ik kan je ook geen toestemming geven', zegt hij nors. 'Daarom vraag ik het ook vriendelijk', antwoord ik. Ik mag een foto nemen. Tien seconden later vraagt hij of ik nu klaar ben. Ik steek mijn hand uit om hem te bedanken, maar deze negeert hij. Ik vertel hem ook maar niet in wiens huis hij woont. Er woont een zuurpruim in het huis van tante May. Qua karakter lijkt hij wel iets op Nathan Lubensky met wie tante May in de jaren 1980 een relatie had. Overigens lijkt de achterkant van het huis wel iets meer op de stripversie: een kleine veranda met een trappetje die naar de tuin leidt. Maar eerlijkheidshalve moet ik toegeven dat deze overeenkomst erg oppervlakkig is.

John Romita jr

Even later loop ik door één van de winkelstraten van Forest Hills. De wijk heeft een heel andere sfeer dan Manhattan: veel laagbouw en gezellige winkeltjes. Hier is mijn favoriete tekenaar John Romita jr. ook opgegroeid. Zijn vader, ook een grootmeester in de comics, tekende *Spiderman* toen Jr. nog jong was. In een interview heeft hij ooit gezegd dat Peter Parker haast een vriend van de familie was. Dat sentiment deel ik met hem. Herinneringen uit mijn jeugd zijn vervlochten met de avonturen van Parker. Het voelt daarom enigszins vertrouwd om in het decor van deze avonturen te vertoeven. De bedevaart naar New York is tegelijkertijd ook ontluisterend: geen van de bestaande plekken die zo verbonden zijn met mijn ideeën over *Spiderman* lijken echt op hun stripversies. De Brooklyn Bridge en City Hall, natuurlijk wel, maar op beide plaatsen is het lastig voor te stellen wat zich hier in de stripversies heeft afgespeeld. Het is alsof je een verloren herinnering probeert terug te halen door naar de plaats van de gebeurtenis af te reizen: iedere keer als het plaatje vorm begint te krijgen, verstoort de realiteit de herinnering. Misschien is het beter om het bij de strips te houden en de sleutelmomenten terug te halen door deze te herlezen. Toch is mijn leservaring door de reis naar New York ook ten goede veranderd. Als ik nu een *Spiderman*-strip lees en de muurkruiper slingert door de stad, dan herken ik niet alleen de straten maar ik hóór ook het verkeer en het geroezemoes van de bewoners op de achtergrond. Als Gwen Stacy haar dood tegemoet valt, dan voel ik de koude avondwind die rond de Brooklyn Bridge waait. Ook zie ik nu voor het eerst hoe woest het ijskoude water onder de brug kolkt als ze kopje ondergaat. En als ik Peter en May door Forest Hills zie lopen, weet ik dat er een leuk eettentje om de hoek is waar een dik besnorde Italiaan lekkere broodjes tonijn met een kopje slappe koffie serveert. *Spiderman* bestaat écht. En hij woont in New York. Je treft hem alleen zelden thuis.

michael.mineboo@stripschrift.nl

Nieuwe graphic novels bij UITGEVERIJ

Aya uit Yopougon (4)
Marguerite Abouet & Clément Oubrerie

Met volledige inzet van hun sprankelende fantasie werpen Abouet en Oubrerie nieuw licht op de geschiedenis van Aya, met de voor hen zo typische mengeling van weemoed en ironie, van een traan en een glimlach.

€ 14.95

Vreemde liefde
Jérôme & Anne-Claire Jouvray – Stéphane Presle

€ 18.95

Vreemde liefde is een spannende collage van een beklemmende werkelijkheid – oorlog en spionage, menselijke ambitie en ouder worden - waarin geheim agenten, wetenschappers, politici en een beroemde chanteuse centraal staan. Welkom in het huiveringwekkend absurde universum van Presle en de Jouvrays.

Schat!
Lucie Durbiano

€ 14.95

De spraakmakende graphic novel die terecht werd genomineerd voor de prijs voor het beste album van Angoulême 2009 nu dan eindelijk verkrijgbaar in Nederlandse vertaling! Spanning en romantiek in het Parijs van de jaren vijftig.

De bijna zeventigjarige Kees Sparreboom (1939) is een laatbloeier op stripgebied. Pas tien jaar houdt hij zich met strips bezig en dat heeft geleid tot de PTT Aanmoedigingsprijs 1999, de detectivestrip *Boot & Van Dijk* (17 deeltjes in vier jaar), *Puberaaltjes*, *Rotterdamse bioscoopschilders in de jaren 50* en *Mamma Care*. In de laatste strip laat Sparreboom zien dat er tijdens de behandeling van kanker ook gelachen kan worden.

Kees Sparreboom

Laatbloeier uit vrije wil

[illegible] THOMASSEN

e vriendin van Kees Sparreboom een kanker gehad. Het samen met haar wachten in het ziekenhuis leverde hem genoeg inspiratie op voor het maken van de strip Mamma Care. *Opvallend is dat humor de basis vormt van het boek. De tekenaar legt uit waarom hij zo'n zwaar onderwerp op een luchtvoetiger manier heeft aangepakt.*

Kees Sparreboom: M[illegible]n vriendin [illegible] kankerpatiente[illegible] ze is voor borstkanker behandeld, borst geamputeerd, [illegible]ymfe[illegible]k[illegible]en weggehaald. Da[illegible] bekent dat we samen hoe vaak in het ziekenhuis zijn geweest en dan zit je een poosje in zo'n wachtkamer en daar heb ik de indruk[illegible]p gedaa[illegible] vroeg in m[illegible]n boek *Mamma Care*. Het [illegible]ekeuve van de mense[illegible] onderling en me[illegible]name het[illegible]h voel[illegible]gaspect. Daarvan heb ik een verhaal gemaakt. De artsen vonden dat het komische aspect [illegible]s[illegible]s da[illegible]aan hun handel[illegible]h[illegible]n snap[illegible]. Ze zijn puur vaktechnisch bezig. Humor is dus eigenlijk de basis van het boek. Mijn vriendin heeft daaraan meegewerkt. Ze is goed in taal en dat is prettig. Ze wipt grammatica[illegible]e[illegible]tig[illegible]ers en[illegible]t.

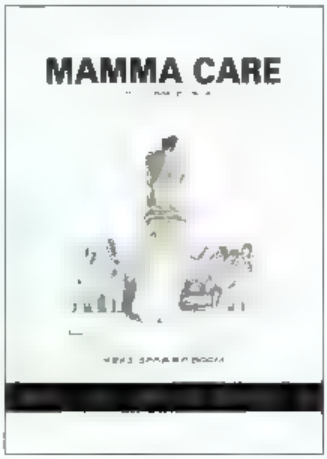

[illegible]eks *Mamma Care*
chemo en borrelpraat

Hoe reageerde zij op je verhaal?

[illegible]n die periode tijdens de behandel[illegible]ngen had ze er geen moeite mee. Ze heeft zoveel mensen ontmoet tijdens de kuur die ze ondergi[illegible]g[illegible]e[illegible]etzelfde schi[illegible]e zaken. Ik weet niet zeker of je kunt zeggen dat er een vorm van gewenning optreedt, maar er zijn er zoveel, je bent niet alleen. Ik hoorde van de week dat zelfs één op de drie mensen kanker krijgt.

Maar mijn boek gaat over gekke gesprekken in de wachtkamers en soms zelfs over de [illegible]ergelijkheden van de ziekte onderling, zoals bij voorbeeld. Ik heb het erger dan.

Had jij het ook moeilijk toen je het boek schreef en tekende? Je vriendin zit op dat moment toch in een dergelijke situatie?

Ik heb het [illegible]er gehad, ik heb moeilijk moeite gehad. Ik zag het eigenlijk niet als ik het echt bij het probleem betrokken. Ik ga dan niet actief op de strip. Ik ben ook niet vakkundig om daar uitgebreid over te schrijven en te tekenen. Het zijn randverschijnselen.

Is het boekje nog richting ziekenhuizen gegaan?

Ja, het is door vrij veel artsen aangenomen. Wat ze ermee gedaan hebben, weet ik niet. Misschien hebben ze het uitgedeeld in [illegible]schien ligt het in wachtkamers.

Het was ook een idee, ik de bedoeling dat het boekje gratis verspreid zou worden.

Hoe gaat het nu met je vriendin?

Met Dana gaat het goed. Ze is pas nog op controle geweest en hoeft over een jaar pas terug te komen. Wel heeft ze [illegible]ink last van de nawee[illegible]en van operaties en ander[illegible] behandelingen. Maar ze vervoegt zich [illegible]ongeveer[illegible]ends[illegible]erke[illegible]e weken. Ze is [illegible]e[illegible]ndredacteur van het online [illegible]immagazine *Motive Sense*.

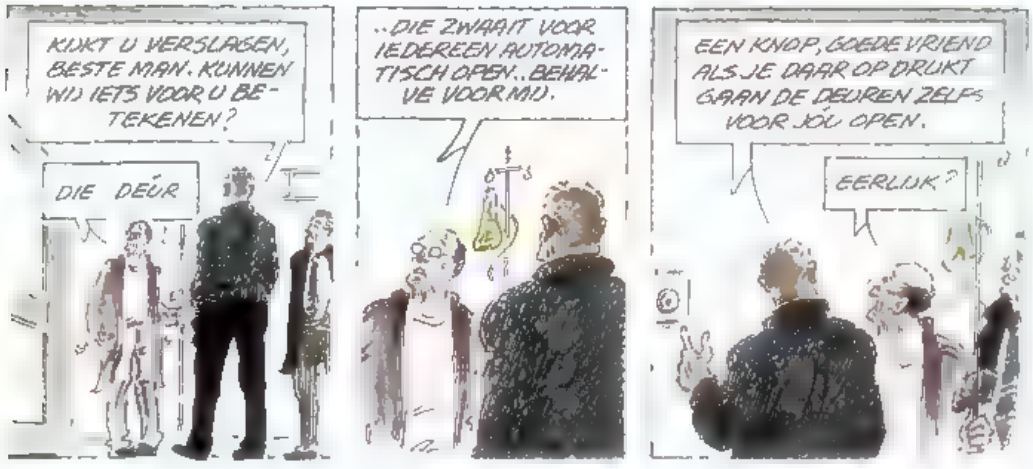
KIJKT U VERSLAGEN, BESTE MAN. KUNNEN WIJ IETS VOOR U BETEKENEN?
DIE DEUR
..DIE ZWAAIT VOOR IEDEREEN AUTOMATISCH OPEN.. BEHALVE VOOR MIJ.
EEN KNOP, GOEDE VRIEND ALS JE DAAR OP DRUKT GAAN DE DEUREN ZELFS VOOR JOU OPEN.
EERLIJK?

LINKS Humor en chat talk in *Mamma Care*.

ONDER Pagina in potlood van *Roy's geheim*: de strip over begraven en cremeren.

Begraven en cremeren

Komt er een vervolg op *Mamma Care* of wil je nog een dergelijke strip tekenen?

In feite is het boekje *Roy's geheim* over begraven en cremeren een soort vervolg. Het heeft niet direct met *Mamma Care* te maken, maar je zou er een bepaalde link tussen kunnen leggen.

Hoe kwam je erbij om een strip te tekenen over begraven en cremeren?

Ik heb de opdracht ervoor gekregen van de Facultatieve Groep. Dat is een overkoepelend orgaan voor het begraven en cremeren. De Facultatieve is in 1913 de eerste gewestelijke zich als vereniging bezighield met cremeren. In Duitsland mocht het toen wel. Mutatis is bijvoorbeeld in Duitsland gecremeerd en op Westerveld bijgezet. Nu is het zo dat cremeren vaker wordt toegepast dan begraven. De vereniging wil de jeugd meer vertrouwd maken met cremeren op zich, wat er allemaal kan, wat er allemaal mogelijk is. En wat er met de as kan gebeuren. Het kan naar de Maan worden geschoten. Simpeler is om een deel van de as in een broche te doen of in een ring. Of in een *tattoo*. Er ging een hele nieuwe wereld voor me open. En daar heb ik dus een beeldverhaal van gemaakt. De strip gaat over een familie waar men van oudsher begraven wordt, en hun is er een opa die al oud is en ziek en die heeft besloten om zich te laten cremeren. Dat vertelt hij alleen aan zijn kleinzoon en niet aan zijn familie, om commotie te voorkomen. Op een gegeven moment sterft die opa, en dan komt het natuurlijk boven water.

Is het een serieus verhaal, of een komisch verhaal?

Een mengeling. De bedoeling is dat de jeugd van rond de vijftien, zestien jaar er kennis van neemt en er vertrouwd mee raakt. Het boek komt wellicht op de markt en wordt in crematoria verstrekt. Het is in begrijpelijke taal geschreven. Dat was een belangrijke voorwaarde. Dat was voor mij even omschakelen. Ordinair kleine mopjes hebben, bijgemaakte en onderwetse taal, toe te passen. Ik heb de neiging om het idioom van de jaren 1950 te hanteren. De oudjes gebruikten woorden als gaaf en cool, en die gebruik ik niet. Maar dat is gemeengoed van nu, en dat soort taal heb ik gebruikt.

ZATERDAGMORGEN.
DAAR GAAT HET STEL BIJ BAND MET HUN OMA'S MOET TOCH ECHT HEEL BIJZONDER ZIJN GEWEEST, ARIE.
WAS NIETS NIS NEE
IK HEB NOG WEL HEEL VOORZICHTIG GEVRAAGD OF IK MEE MOCHT, MAAR ZE WILDEN PERSE SAMEN
T ZIJN GEEN KIJKERS MEER, BEP
EN NU WIL TOCH ALLEEN ZIJN ZOUDEN WE BEST EWEN JE BEZOEK.
GEK!
NOKEN WE DE BUS?
LEKKER TOCH, DAN DE TREIN?
O JA, ROY, VAN HET EEN EN ANDER HOOG IETS UITGEPRINT HOREN?
OKE

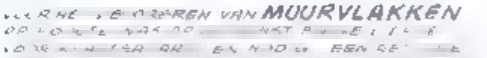

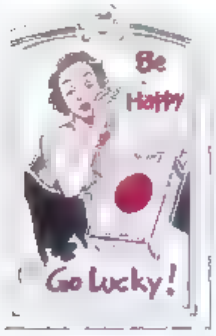

DE MEESTE BEELDEN VAN DE MUURVLAKKEN HADDEN IETS MET TABAK EN ALCOHOL ROKEN EN DRINKEN MOCHT NOG MOEST BIJNA ALS JE ER DE LEEFTIJD VOOR HAD

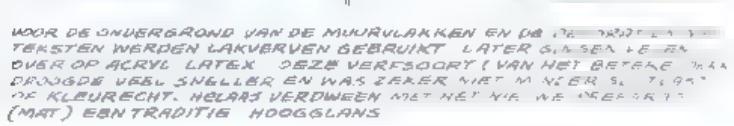
VOOR DE ONDERGROND VAN DE MUURVLAKKEN EN DE
TEKSTEN WERDEN LAKVERVEN GEBRUIKT LATER
OVER OP ACRYL LATEX DEZE VERFSOORT
DROOGDE VEEL SNELLER EN WAS ZEKER NIET
DE KLEURECHT. HELAAS VERDWEEN MET HET
(MAT) EEN TRADITIE HOOGGLANS

BOVEN Zelfportret anno jaren 1950.

MIDDEN *Rotterdam Bioscoopschilders in de jaren '50* vertelt niet alleen de geschiedenis van het reclameatelier Leo Mineur maar doet ook uit de doeken hoe de decoratiekunst in die periode in zijn werk ging.

RECHTS *Boot & Van Dijk*: een knipoog naar Mazure en Kresse

Mocht je het verhaal zelf verzinnen?

Ik had volkomen vrijheid. Maar in het verhaal moest wel gezegd zijn wat er gezegd moest worden. Daarbij zijn twee medewerkers van de Faculteit even mijn tot grote steun geweest. En uiteraard heeft ook Dana haar steentje eraan bijgedragen. Het is een unieke strip geworden. Dat was het alleen maar vanwege het bijzondere onderwerp.

Dit jaar verscheen het zevende deel van de detectivestrip *Boot & Van Dijk*, getiteld *Nevada*. Je hebt laten doorschemeren, dat dit het laatste deel is van de serie. Klopt dat?

Ik zou nog niet definitief opschrijven dat het stopt. Ik kreeg al wat reacties om nieuwe delen te schrijven en te tekenen, maar voor mijn gevoel heb ik er een punt achter gezet. Ik heb toch nog een heleboel noten op mijn zang. Ik wil nog wat gaan schilderen. Ik wil met een vriend alle kerken op Voorne Putten gaan tekenen en ik ben nu bezig met een nieuwe strip. Dat was een idee van Maarten Wellenman, voorzitter van Het Stripschap. RTL Een strip over mijn jeugd, die hoeft niets te verzinnen. En ik heb een geheugen als een olifant. Zoveel dingen uit de oorlogsjaren die ik me nog kan herinneren. De strip is al verovderd. Ik beleef er bij het vervaardigen enorm veel plezier aan. Wat ik ermee doe weet ik nog niet. Misschien laat ik er vijftien wintig van drukken bij Multicopy, met een ringbandje eromheen. En dan voor familie en vrienden. Maar wie weet als blijkt dat er meer geïnteresseerden zijn.

Jacques Laudy

De personages Boot en Van Dijk: je schrijft erover dat die ontstaan zijn met een knipoog naar de oude strips naar *Dick Bos* en *Eric de Noorman*. In het begin leken Boot en Van Dijk ze is nog op beide stripfiguren.

Dat was in het begin. Nu hebben ze toch meer een eigen gezicht gekregen. En een eigen karakter, vooral. Gericht op Alfred Mazure en Hans G. Kresse, maar ik had in die tijd nog meer favoriete tekenaars. Misschien is het nog heel summier herkenbaar in mijn kleurenstrips. Ik had in die tijd heel veel bewondering voor Jacques Laudy, uit de beginjaren van het weekblad *Kuifje*. Die man had een fabelachtige stijl en zo'n sfeervolle inkleuring. Als jongen zat ik daaruren naar te kijken. Met zijn kleuren wist hij zo'n mooie sfeer te pakken en zeker in combinatie met zijn tekeningen. Hij tekende *Hassan en Kadoer*. En de verhalen, eer ik gezegd weet ik ze niet meer. Maar ik werd gefascineerd door die plaatjes. Ik had laatst een boek over striptekenaars gekocht en daar stond hij in en op de een of andere manier werd hij de hemel in geprezen. Toen dacht ik, ik heb het niet verkeerd gezien als jongen. En dan Hergé natuurlijk. Die stond eenzaam aan de top. Dat vonden ook veel anderen, of het nu stripteke-

RECHTS Bioscoopreclame voor een film van Jack Palance, vol kleur en sfeer.

GEHEEL RECHTS Sfeervolle schilderijen voor aan de muur bioscoopreclame die nog met de hand werd gemaakt

raars waren ol n et maar de verha en van Herge d e her as n Als je he a tum uit had egde e het wog en een week ater g ng je het weer lezen Wat e me vec andere str ps he emaa n et deed

Heb je je door hen laten nspireren?

tigen k wo k heb ze n et bewust gekopieerd Da zeker n e maar ze z n zeker een st mulans geweest om or dat t s mee e gaan doen En dat is dan op m n zestigste g weest k was een aar of vijft en zestien toen k m n aat a a r p tekende Daarna ben k n het reclamevak terech gekomen Portretsch deren was voor mij hee belangrijk vanaf m n zes gs e heb k weer aandacht geschonken aa s r ps k sprak toen met neke Horst van stripwinke S ors en vertelde dat het Dordtse Str pfest n op het ochtendsp eu er was en dat ik van haar een gra s p ekkie kon kr gen omdat k een beg nnel ng was Wie kwam toen op een gegeven moment de mark op wandelen? Mart n ondewijk Hij nam een str p van me mee *Puberaa tjes* en weet me gen voorgedragen voor de PTT Aanmoed g ngs pr s 1999 En nu s m jn u gever Formed a bez g om de ver jde e va *Puberaa tjes* n een uxe od e te geven n een ha d met ee e g nee paqina

r hamassen g str pschr t nt

Kees Sparreboom

Kees Sparreboom is in 1939 geboren in Rotterdam en werkte vanaf zijn zestiende in de reclamewereld. Over zijn werk bij het reclameatelier Leo Mineur tekende hij het stripverhaal Rotterdamse bioscoopschilders in de jaren 50. Daarna werkte hij als zelfstandig reclametekenaar, illustrator en gaf gedurende vijftien jaar les in tekenen en schilderen. Sparreboom tekende onder andere verhalen van Puberaatjes (die binnenkort in een gebonden editie verschijnen), de zevenmiddeleeuwse detectivestrip Boot & Van Dijk, een door opende strip voor en over vrijmetselaars, en de strip Mien en Leen Buitenbeen in het Stripschap magazine Strip nieuws.

ADVERTENTIE

ADVERTENTIE

Voor strips, boeken, originele tekeningen, autofolders, strip-verzamelobjecten en veel meer kijk je op www.profbarabas.nl
Nu vele Suske en Wiske-items in onze webwinkel!
Prof Barabas
Met spoed gezocht: mooie stripverzameling. Barabas biedt u een eerlijke en goede prijs! Mail ons op info@profbarabas.nl of bel 06-16110888

De bitterzoete journaals van Guy Delisle

RIK SANDERS

Guy Delisle

ONDER Inspecteur Moroni is een stripheld die Delisle bedacht voor de *Poisson Pilote*-serie van Dargaud.

RECHTS Zelfportret

Guy Delisle (1966) woont al zo'n vijftien jaar in Frankrijk maar is een Canadees uit Quebec. Wonen in Frankrijk is een ruim begrip, want hij verblijft regelmatig voor langere tijd in andere landen. In eerste instantie vanwege werk: animatiebegeleiding in Vietnam, China en Noord-Korea, maar de laatste paar jaar vergezelt hij (met kind) zijn vrouw die voor Artsen zonder Grenzen op missies naar het buitenland wordt gezonden. Daardoor belandde hij in 2005 in Birma en vertoeft hij momenteel in Israël.

Delisle boekte succes met zijn autobiografische reisjournaals over China (Shenzhen, verschijnt waarschijnlijk in 2010 in Nederland), Noord-Korea (Pyongyang) en Myanmar (Birma), waarin hij als westerse buitenstaander de culturele verschillen en absurde gewoontes van zijn gastlanden beschrijft. Opmerkelijke strips, omdat ze niet over doorsnee landen gaan. China bevond zich tijdens zijn verblijf in 1997 in een onrustige ontwikkeling naar het staatskapitalisme, terwijl Noord-Korea en Birma tot 's werelds ergste en meest gesloten dictaturen behoren.

In 1997 ben je als supervisor een tijdje in China geweest. Wat moest je daar doen?

Guy Delisle: Dupuis Animation ontwikkelde voor de Franse tv-zender TF1 een tekenfilmbewerking van de strip *Papyrus*. Het animatiewerk was uitbesteed aan een goedkope studio in Shenzen. Ik werd voor korte tijd naar China gestuurd om het werk daar in goede banen te leiden.

De Franse tv-zender TF1 stuurde me een paar jaar later voor twee maanden naar Noord-Korea om de animatiestudio SEK (Scientific Educational Korea – te helpen die bezig was met het fabriceren van niet al te beste tekenfilms voor het zaterdagochtendprogramma op tv. Buiten anders waar onder diverse Franse ondernemingen konden toen nog beperkt zaken doen met Noord-Korea. Na 9/11 (toen de VS Noord-Korea als schurkenstaat bestempelde) gingen de grenzen potdicht.

Waarom besloot je over je ervaringen een strip te maken?

Ik maak veel aantekeningen van dingen die ik meemaak of de plekken waar ik ben. Achteraf bepaal ik dan of ik genoeg materiaal heb om er iets meer te doen. In het geval van mijn verblijven in China, Noord-Korea en Birma besloot ik mijn alledaagse ervaringen in een stripvorm te gieten. Dat is veel minder tijdrovend en duurder dan het produceren van een tekenfilm en je houdt alles in eigen hand.

Ik zie deze strips als een grote briefkaart, een blog met plaatjes over het dagelijks leven. Ik wil er zowel grappige als gruwelijke situaties mee schetsen. Het lukt me overigens niet altijd. Met mijn tijd in Vietnam heb ik niets gedaan met als me een reis naar Europa interessante ondernemingen maar ik vond de juiste invalshoek niet. Ik zal ook nooit een boek over Canada maken. Daar zit niets verrassends voor mij in, geen vervreemdende elementen. Israël zou kunnen, maar dat weet ik nu nog niet. Ik wil ook niet de hele tijd reisverslagen maken. Fictie vind ik ook leuk.

NEE, HE NIET WEER
OLALA
IN ELKE AFLEVERING ZIT TENMINSTE EEN KEER DAT TYPISCHE FRANSE GEBAAR
OLALA
OM DAT GOED BEZIG TE KRIJGEN, MOET ER EEN HELEBOEL OVER WORDEN GEDAAN.
OLALA
HM, NEE TE DRUK, HET LIGHT WEL OP MIJN ZIJN VINGERS BRANDT
MINDER SPEED
AH, DAT IS HET OOK NIET HET IS MET ALSOF HIJ BARSTEN BREEKT MET ZIJN HAND
SOEPELER
HUH WAT DOET HIJ DAAR? NU IS HET NET OF HIJ AAN ZIJN BUIK OP IETS ANDERS KRIEBELT
TE SAAI GEST EE
WAT BETEKENT DAT GEBAAR EIGENLIJK.
NOU, ZE
HET BETEKENT OLALA

Over vervreemding gesproken, in *Pyongyang* weet je treffend de robotachtige sfeer van het totalitaire regime weer te geven

Ja, Noord-Korea is een verzegeld land. Het is voor de inwoners een vreselijk bestaan met veel armoede. Mensen worden gehersenspoeld. Alles staat in het teken van de adoratie van Kim Il Sung, de vader des vaderlands, en zijn zoon Kim Jong Il. Er is geen internet, er zijn geen kroegen, er zijn alleen staatszenders en 's nachts is het er aardedonker. Ik kon niet buiten lopen zonder dat ik werd gevolgd. Telefoongesprekken werden afgeluisterd.

Toch wordt er in Noord-Korea kennelijk aan animatie gedaan?

Ja, daarmee kon het regime goed geld verdienen. Noord-Korea kent overigens een animatietraditie die teruggaat tot de jaren 1930. Dat geldt ook voor andere Aziatische landen, zoals Vietnam en Birma. Alleen in die landen is er meer ruimte voor creativiteit. In Noord-Korea staat alles qua stijl voorgeschreven en wordt een eigen inbreng niet gewaardeerd.

In Birma heb ik ook strip- en animatietekenaars ontmoet. Er bestaan diverse tijdschriften met strips en cartoons. Sommige tekenaars kennen zelfs Europese strips. Een dag in de week organiseerde ik een bijeenkomst om met elkaar te tekenen en over het vak te praten. Merkwaardig was dat er ook een studio bestond die manga maakte in opdracht van een Zuid-Koreaanse tekenaar. De studio bevond zich in een kantoor in Rangoon op de derde verdieping, maar was verboden voor onbevoegden. Ik kwam er helaas niet in, kennelijk uit angst voor concurrentie.

Maar in Birma had je geen animatie-opdracht?

Nee, ik was inmiddels met animatie gestopt. Dat viel niet te combineren met het werk van mijn vrouw voor Artsen zonder Grenzen. Zij wordt regelmatig uitgestuurd en ik ga dan met mijn zoontje mee. Wij wonen nu een tijd in Israël.

Is er een verschil tussen je verslagen over Noord-Korea en Birma?

Ja, in Pyongyang zat ik twee maanden in het Yangakdo Hotel. In Birma heb ik veel langer gezeten, een jaar. En we woonden in een huis in Rangoon. Daardoor ontmoette ik ook meer lokale bewoners dan in Noord-Korea. Niet alleen heb ik daardoor meer *couleur locale* in mijn verslag kunnen aanbrengen, ook heb ik het grafisch overtuigender kunnen uitwerken.

Birmezen zijn erg aardige mensen. Zij beschikken in tegenstelling tot Noord-Koreanen wel over informatie over wat er in het buitenland gebeurt. Ze luisteren naar de Thaise radio die speciale programma's in het Birmees uitzendt. Hoewel de machthebbers paranoïde zijn, schermt de junta niet alles af zoals het bewind in Noord-Korea wel doet. De winkels hebben bijvoorbeeld voeten schappen. Dat neemt niet weg dat er veel armoede is. In *Birma* heb ik er niet voor teruggedeinsd om gevoelige zaken uit te leggen. Ik was een keer bij een hulppost van AZG Nederland die ondervoede baby's opving. Dat was aangrijpend omdat je wist dat veel van die kinderen het niet zouden overleven.

Ik heb geen last gehad van de Birmese autoriteiten, al heb ik het overgrote deel van het boek in Frankrijk bij terugkomst afgemaakt. Ik weet wel dat de publicatie van *Pyongyang* mij niet in dank is afgenomen. De kans is groot dat ik sindsdien in Noord-Korea op een zwarte lijst sta.

rik sanders@stripschrift.nl

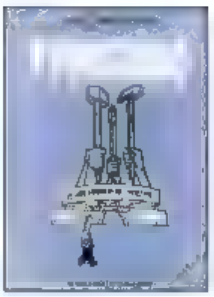

Pyongyang

Deuste
Oog & Blik/Bezige Bij 2009
ISBN 978-90-5492-257-5
Prijs € 24,90
114 pagina's
zwart/wit (sk)

Birma

Deliste
Oog & Blik 2008
ISBN 978-9054-92-228-5
Prijs € 24,95
272 pagina's
zwart/wit (sk)

LINKSBOVEN - De Noord-Koreaanse tekenaars hebben moeite om het typisch Franse 'Olala...' te laten bewegen.

ONDER - Een schets uit Israël. Op *www.guydeliste.com* zijn zijn impressies te volgen.

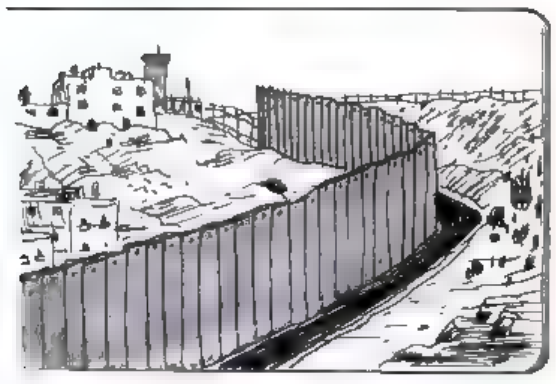

Biografie

Guy Deliste studeert in 1984 animatie aan het Sheridan College in Toronto. Daarna is hij werkzaam voor studio CinéGroupe in Montréal. In 1988 vertrekt hij naar Europa waar hij eerst in München en Berlijn werkt, en later in Frankrijk bij studio Fotimage (Valence). In 1991 vestigt hij zich in Montpellier. Vanaf 1995 maakt hij ook strips; in eerste instantie voor het collectief L'Association (en het tijdschrift Lapin*). Naast zijn reisjournaals staat Deuste in Frankrijk ook bekend om zijn kinderstrips: voor Lombard een serie over inspecteur Moroni (in de Poisson Pilote-reeks) en voor Delcourt de woordloze strip* Louis*. Hij publiceert tevens strips in het Canadese tijdschrift* Spoutnik.

SONGS VAN BOB DYLAN VERSTRIPT

De koning van de pop is niet overleden, maar de keizer is nog springlevend. Op zijn 68e geeft **Bob Dylan** nog volop concerten, neemt hij nieuwe platen op, presenteert hij een radioprogramma, werkt hij als producer, schildert hij, en doet hij weetlicht nog veel meer, want hij schermt zijn leven goed af. Zijn onlangs uitgebrachte album, *Together Through Life*, bereikte de eerste plek op de Amerikaanse Billboard en op de Engelse hitlijsten.

John Lennon was destijds vol bewondering voor Dylan als musicus en als poëet, in de tijd dat de Beatles de beroemdste popband waren met uiterst muzikale liedjes, maar met teksten die niet veel verder reikten dan 'Ze houdt van je' en 'Ik wil je hand vasthouden'.

Dylan inspireerde niet alleen de Beatles, maar met hen en na hen ook vele andere musici, artiesten, schrijvers, filmers, enzovoorts. Ook striptekenaars werden door het genie geraakt van de man die moeiteloos van muziekstijl en focus wisselt en schitterende liefdesliederen schrijft. Dit heeft vorig jaar geresulteerd in de uitgave van het stripboek *Bob Dylan Revisited*, dat dit jaar in Nederlandse vertaling is verschenen.

Dertien grafici/striptekenaars brengen in het boek hun favoriete Dylan-nummer in beeld. Elke strip wordt vooraf gegaan door de songtekst in het Engels en in het Nederlands (vertaling **Erik Bindervoet & Robbert-Jan Henkes**). De dertien getekende songs behoren tot de bekendste Dylan-songs en stammen (op twee na) allemaal uit de jaren 1960. Het is leuk om te zien hoe een ieder op zijn geheel eigen wijze zijn favoriete song aanpakt: in kleur, in zwart/wit, duotoon, de tekst nauwgezet volgend per beeldkader, of juist heel vrij werkend met beeld en tekst.

De vrije interpretaties zijn wat mij betreft de mooiste, de interessantste en het meest in de speelse geest van de meester. Om er enkele te noemen: **Dave McKean** maakt van het meesterwerk *Desolation Row* een schitterende kleurenbeeldencollage alsof hij rechtstreeks is ingeplugd in Bobs brein. Flarden tekst uit de song rijgt hij aaneen om zijn eigen beeldverhaal te weven, op Dylaneske wijze associërend.

Thierry Murat gebruikt ook slechts delen uit de tekst in zijn interpretatie van *Blowing In The Wind*, hierdoor ruimte latend aan de verbeelding van de lezer.

In *Tombstone Blues* laat **Frederic Bezian** de teugels erg vieren, wat leidt tot een duotone beeldrapportage die bijzonder weinig met de oorspronkelijke tekst te maken lijkt te hebben. De sfeer van *Girl from the North Country* ten slotte wordt prachtig verstript door **François Avril** via verstillende beelden met slechts enkele kleuren. Imponerend, ondanks de Nederlandse teksten bij de beeldkaders. Ondanks, want dat is wat mij betreft het minpuntje. Als je de strips leest, wil je tegelijkertijd de Dylansongs meezingen; de meeste strips volgen immers nauwgezet de tekst. Nu word je bij bijna alle songs geconfronteerd met twee vertalingen: een vertaling in de beelden van de striptekenaar en een vertaling in de Nederlandstalige teksten van Bindervoet en Henkes. Dat is wellicht wat veel van het goede voor de Dylanliefhebber, voor wie deze uitgave blijkt bedoeld. RA

Bob Dylan
Revisited

Diverse auteurs
Silvester 2009
ISBN 978-90-5885-388-2
Prijs €24,95
104 pagina's
kleur (hk)

Boeiend kijkfeest over een vriendenclub

Vier jaar na zijn prijswinnende debuutstrip *Een boodschap uit de ruimte* komt **Brecht Evens** met een kloek 176 pagina's nieuw werk *Ergens waar je niet wil zijn*. Hierin is een lyrisch getekend en geschilderd mozaïek achtig verhaal over een vriendengroep die elkaar kent van de middelbare school. Hoofdpersonen zijn de bedeesde saaie Gert en zijn razendpopulaire vriend Robbie. Het begint met een feestje dat Gert organiseert. Dat dreigt maar niet op gang te komen. Iedereen wacht ongeduldig op Robbie, die maar niet komt opdagen, waarna het gezelschap snel afdruipt. Overigens blijkt, Robbie later toch niet die egocentrische onsympathieke droptuig te zijn hij is gewoon anders.

De relatie tussen die twee doet denken aan het vorige album van Evens, *Vincent*, waarin de timide stroeve Vincent tijdens een studiereis te vereenzamen, totdat hij zijn sociaal handige jeugdvriend Jimmy ontmoet. Maar de opzet en uitwerking van *Ergens waar je niet wil zijn* laat zien dat Brecht Evens een andere weg is ingeslagen of, zoals dat zo mooi heet, een enorme ontwikkeling heeft doorgemaakt.

Hield Evens zich in *Vincent* nog aan de conventionele wetten van het stripverhaal met zijn kaders, tekstballonnen en blokjes in basale kleuren, in *Ergens waar je niet wil zijn* laat hij de fantasierijke illustrator in zichzelf los. In ravissante vloeiende kleuren, maar ook soms heftig ingehouden, met loszwevende, gekleurde dialoogteksten toont hij het uitgaans even de fantasieën en de onderlinge relaties van een clubje vrienden, vertwijfeld op zoek naar het grote avontuur. *Ergens waar je niet wil zijn* is een overdadig kijkfeest dat uitnodigt tot herlezen om telkens weer te ontdekken hoe knap het verhaal eigenlijk in elkaar steekt. DR

Ergens waar je niet wil zijn

Evens
Oogachtend 2009
ISBN 978-90-7754-951-3
Prijs €24,90
176 pagina's
kleur (sk)

Een essentie van Johnny Cash

De 39-jarige striptekenaar **Reinhard Kleist** kreeg voor zijn biografische strip over de Amerikaanse liedjesschrijver en countryzanger Johnny Cash (1932-2003) maar liefst twee prijzen. De Sondermann 2007 en de Max und Moritz Preis 2008, zoals te lezen was in *Stripschrift 399*. In dit artikel vertelt Kleist hoe hij geïnspireerd raakte door een biografie over Cash, over zijn harde jeugd en de muziek als uitlaatklep, zijn verslavingen, zijn liefdesleven en zijn aanvaringen met justitie. Ook vertelt hij welke keuzes hij maakte bij zijn behoefte om de combinatie leven/werk van Cash uit te diepen en hoe hij het uitwerken van het verhaal als het ware een camera in zijn hoofd draaide. En nu is er dan, driekwart jaar na de eerste publicatie in de Nederlandse uitgave van *Cash – I see a darkness*, verzorgd door uitgever Silvester.

Kleist heeft in de stripbiografie naast de jeugdtijd van Cash voor al gekozen voor de belangrijke en artistiek gezien meest vruchtbare periodes uit het leven van Cash: zijn armoedige jeugd en het overlijden van zijn oudere broer Jack, die toch altijd een ijkpunt in zijn leven bleef (Wat zou Jack doen?), zijn opkomst als artiest en zijn geloof in zichzelf, de invloed van drugs en alcohol op soms zijn gedrag dat soms onuitstaanbaar was, maar ook zijn inlevingsvermogen in de gewone man en zijn optreden in Folsom Prison. Doorheen het verhaal heeft Kleist verstrikte verses van liedjes als *A Boy Named Sue* en *Folsom Prison Blues* – *I shot a man in Reno just to watch him die* – geweven. Het boek eindigt met een fantaserende/mediterende Johnny Cash als een oude, vermoeide man op een stoel in de tuin bij zijn huis/opnamestudio in Hendersville. Hij heeft mede dankzij producer Rick Rubin een spectaculaire comeback gemaakt, maar hij is oud en op, en zijn grote liefde June Carter is slechts een paar maanden dood.

Cash – I See a Darkness is een prachtige reconstructie van het leven van *the man in black*: sleetvol en vaak raak getekend. Door de manier waarop Kleist het verhaal in elkaar heeft gestoken en door de bijna vanzelfsprekende details is het verhaal méér geworden dan alleen maar het levensverhaal van de countryzanger Johnny Cash. Niet alleen Cash *diehards*, ook andere muziekfans en liefhebbers van mooie verhalen kunnen beiden op hun manier genieten van deze intrigerende levensgeschiedenis. *Cash – I See a Darkness* zet een standaard waarlangs andere biografische grafische romans kunnen worden gelegd. DR

Religieuze genootschappen, magische relikwieën en duistere kerkgeheimen blijven stripmakers intrigeren. *De laatste tempelier* is een nieuwe exponent in dit populaire genre. Het oorspronkelijke scenario van **Raymond Khoury** is bewerkt door **Miguel Calor**, die ook de tekeningen maakte. In het verhaal doet FBI-agent Reilly gestalte door een dubieuze en gladde manier van optreden. Het valt aan onderzoek naar een groep ultrakatholieke verkeerde mannen op paard die een museum overvallen en oude Vaticaanse relikwieën buit maken. Het wordt al gauw duidelijk dat het de rovers vooral te doen was om een decodeermachine in tegenstelling tot veel andere reeksen het genre verlaat Calor zich een beetje te veel aan de aangedragen gegevens van het verleden en de context. Hij weet de vaart in het verhaal te houden. De tekeningen doen het meeste werk en gebruikelijke stappen ekst blijven achterwege. Onderhoudend zoals een moderne avonturenstrip moet zijn! TdK

De laatste tempelier 1
De decoder

Calor & Khoury
Dargaud 2009
ISBN 978-90-8558-1 1-4
Prijs €5.75
52 pagina's
kleur (sk)

De uitroeptekens staan voor de volgende waardeoordelen

!!!!! grote klasse!
!!!! kopen!
!!! middenmoot
!! mwäh
! kastvuller
... door 't putje

Een verhaal van Robbedoes en Kwabbernoot door Fabrice Piccolo en Yoann Veldgroen

Schwartz & Yann
Dupuis 2009
ISBN 978-90-3-29687-9
Prijs € 7,95
44 pagina's
kleur sk.

Drama contrasteert met luchtigheid

Piccolo en veldgroen is weer zo'n fraaie one shot waarmee de middenmoot klassieke *Robbedoes*-reeks af en toe wordt uitgebreid. Het enthousiasmerende tekenwerk is van **Olivier Schwartz**. Het scenario van **Yann le Pennetier** sluit qua chronologie aardig aan bij het voorgaande *Robbedoes* album van Emile Bravo, als de invulling hier duidelijk anders. *Piccolo en veldgroen* voert de lezer naar het door de Duitsers bezette Brussel in de Tweede Wereldoorlog anno 1942. Het avontuurlijke verhaal biedt alle ingrediënten van een klassiek jongensboek waarbij de strijd tussen goed en kwaad met de nodige humor wordt gepresenteerd. De Brusselse setting, waarbij de Marollen volksbuurt een extra accent krijgt, wordt bovendien aangegrepen om tal van elementen uit de Belgische strijdgeschiedenis veelal terloops en met een knipoog voor het voetlicht te brengen.

Tegen deze achtergrond spelen zowel Robbedoes, die de schijn tegen zich heeft pro-Duits te zijn als de onbeholpen onbedoeld in het verzet geraakte Kwabbernoot hun hoofdrollen temidden van onversneden nazi-officieren en Gestapo-beambten gealiëerde piloten, Belgische verzetshelden en een ondergedoken joods meisje. Talrijk van bekende elementen uit de oorlogsgeschiedenis passeren - niet altijd even subtiel - de revue. Wie enigszins vertrouwd is met de Belgische bezettingsgeschiedenis, en de nadoorlogse verbeelding daarvan kan proberen een voorzichtige inschatting te maken van het non-fictie karakter van de door Yann bewerkte gegevens. Dat neemt niet weg dat voorafgaand een geheim wapen - in deze context een vertrouwde verschijning - het verhaal bij elkaar moet houden. De voortgang van het verhaal wordt enigszins gebroken door een knik aan het einde wanneer de bevrijding met rasse schreden dichterbij komt. Dan blijkt de joodse onderduikster in verschillende opzichten plots te zijn afgevoerd. Juist dat drama contrasteert sterk met de overheersende luchtigheid in de strip. KR

[EN VERDER]

Alex 28: De verdwenen stad (Ferry/Weber/Martin, Casterman). Jacques Martin laat het maken van nieuwe *Alex*-avonturen voortaan over aan Patrick Weber en tekenaar Ferry. Het moet gezegd: de reeks was wel toe aan zo'n opfrisbeurt. Mooi verhaal over moedige maar koppige Galliërs. RS

Arcadia Archief 6: Lowietje De duivelse doedelzak (Berck, Arcadia). Het tekenwerk van Berck is een lust voor het oog. Sterk album in deze reeks van Arcadia. Wel jammer dat de bibliografische info ontbreekt over hoe oud dit verhaal is en waarin ide oude *Eppo*?) het is voorgepubliceerd. RS

Battle Angel Alita 8 (Kishiro, Glénat). Interessante manga (in Japan al uitgebracht rond 1990) over een utopische wereld en vechterskunsten die worden ingezet bij de strijd om de macht. Yukito Kishiro teekt zich uit in vechtscènes. RS

Black Cat 4: Verloofde voor een dag (Yabuki, Glénat). Afwisselende mangastrip te goede actiescenes maar haperende conversaties. TdK

Black Crow 1: De bloedheuvel (DeFilde/Glénat). De kolonist met krakees bloed Bla Crow, alias Samuel Prescott helpt rond 1775 de Engelsen tijdens de Amerikaanse onafhankelijkheidsstrijd om als piraat aan Hollands schip met wapens voor de kolonisten te onderscheppe Fraaie historische maritieme scenes. DR

Bone 3: In het oog van de storm (Smith, Silvestar). In het laatste deel van de eerste cyclus – Voorjaarsaquinox – van het spannende epos met de neven Bone, hun vrienden en de vijanden in de Vallei komen steeds meer geheimen aan het licht. DR

T'is naar de bliksem 1
De klaagzang van de stierkoe

De Thuin & Cauvin
Dupuis 2009
ISBN 978-90-314-2972-1
Prijs €5.25
48 pagina's
kleur (sk)

Een nieuwe serie van **Raoul Cauvin** dat zie je niet vaak de laatste jaren. De beste man blinkt al tijden uit in formulewerk, maar met *T'is naar de bliksem* probeert hij toch echt iets nieuws. En niet eens in de vorm van gags of korte verhaaltjes. Samen met tekenaar **David de Thuin** vertelt hij in dit album over een jongen boer die zonder technologische hulpmiddelen koeien wil fokken met als uitgangspunt natuurlijke complicaties die daar bij komen kijken. Want voor fokken heb je een stier nodig, en laat onze held nou net een stier kopen die niet zo van de vrouwtjes houdt. Als dit beest vervolgens door de bliksem wordt getroffen en dus plotseling kan praten (want zo gaat dat met bliksem) is het feest compleet en kan Cauvin zich helemaal uitleven in komische situaties. Allhans, dat had hij kunnen doen. In plaats daarvan schotelt hij de lezers een nogal aangedraafd album voor dat, eigenlijk maar om één grap draait, en niet eens zo'n sterke. Nu hoeft dat natuurlijk geen probleem te zijn, ware het niet dat het verhaal verder ook niet echt uitblinkt in degelijkheid. Het lijkt niet alsof Cauvin de opdracht heeft gekregen om bas-schoolleerlingen op niet al te schokkende wijze duidelijk te maken wat transseksualiteit is, een andere verklaring is er niet voor de simplistische dialogen en onnozele scènes. Het tekenwerk van De Thuin is redelijk, maar absoluut niet genoeg om het album te redden. OW

Codex Angelicus 2: Liza (Gloris/Bourgouin, Daedalus). Heerlijk getekende en prachtig ingekleurde sfeervolle esoterische psychologische faction-thriller in Parijs anno 1900 met samenwerkingsverband van gastrol voor Sigmund Freud. DR

Elixers 2: Het geheim van de glupion (Varanda/Arleston, L.). Spannende fantasierijp met aan hoofdrol voor een glupion, een kruisplantachtige kruising tussen een eekhoorn en een hond met onverwachte gaven. TdK

Familie Suikerbuik 1: Senioren op het net! (Binet, Casterman). De Suikerbuikjes zijn terug en leren alle geheimen van het internet. Herkenbare lectuur voor beginnende computeraars. Voorspelbaar doch vermakelijk. TdK

ADVERTENTIE

De redactie van *Stripschrift* zoekt ter versterking van haar medewerkersteam een aantal

ENTHOUSIASTE VERSLAGGEVERS (M/V)

die bijdragen kunnen leveren aan de actua-pagina's van het blad, alsmede aan de online-berichtgeving op ***www.stripschrift.nl***

Van de 'razende reporters' wordt onder meer verwacht:

- dat zij snel kunnen reageren/produceren naar aanleiding van nieuwsfeiten binnen de stripwereld
- dat zij de Nederlandse taal in meer dan voldoende mate beheersen
- dat zij beschikken over een gezonde hoeveelheid eigen initiatief

Gezien het feit dat zowel de redactie als de medewerkers hun werkzaamheden pro Deo verrichten kunnen alleen de in overleg gemaakte onkosten worden vergoed

Gegadigden kunnen reageren door een brief met voldoende informatie te sturen aan:

Stichting Uitgeverij Stripstift
Kleine Beer 467
3067 ZW Rotterdam
of naar uitgever@stripstift.nl

Het meezenden van – liefst actuele – eigen journalistieke producties of producties waar substantieel aan is bijgedragen kan een positief effect hebben

[DE BOVENTOON]

Een zwoele zwangerschap van onheil

Hal Haravo s het eerste deel van he drieluik *De vliegenkoning* een ta e doscopisch geheel van para e le en onderling verbonden verha en in ee s e dne denken aan dc ms van David Lynch maar ook aan *A me* van *Beauty* met Kevin Spacey en de str pverha en van Char es Burns

n strakke kaders met veel wafel pag na s met drie rijen van dr e p aatjes worden de hoofdperso en vaak frontaa atgebeeld n harde en somber makende k euren n eel gedeta eerde st Het ver haa speelt z ch af tussen oktober en het daarop volgende voorjaar in een Europese Franstalige bergachtige streek met bewoners die erg veramerikaniseerd z n

De vliegenkoning 1 Ha arava

Mezzo k Pirus Sherpa 2009 ISBN 978-90-81001-064-8 Prijs € 19 95 64 pagina s kleur hk

De hoofdpersonen ondergaan een sch nbaar doelloos he even Z ver ezen z ch n drank drugs en overspe o proberen z ch wanhop g staande te houden n dromerige antas een d e ne gen naar nachtmerr es Al ezende wor den de relat es du dc k tussen Eric, de ongeman met he vl egenmasker zijn onlangs gesche den moeder sa y de sexy cafetar abedienende wier vr end verongeluk de nog jonge onzekere Marie wier sch zofrene a cohol sche vader tegen een *burn out* aanz t de drugshandelaar Denn s, de pragmatische Karine d e een verhoud ng heeft met de tw nt g aar oudere Becker en de agress eve R ngo die z ch zel f beschouwt als groot bowler Het ee s e dee van het duistere maar zeer boeiende onderl ng verbonden verhalencarrousel doe ver a gen z ch naar de vo gende de en va he Franse duo **Mezzo Pasca Mesemberg** teken n gen en **M chel P rus** s cenar o d e met d a burn n o de pr s va bes e s e nario op het str pfestiva van Angoulême wonnen z n n het Nederlands eerder de sstaande gangsterverhalen *Mickey Mickey* en *Twee kl ers* u tgegeven eveneens b uitgeverij Sherpa DR

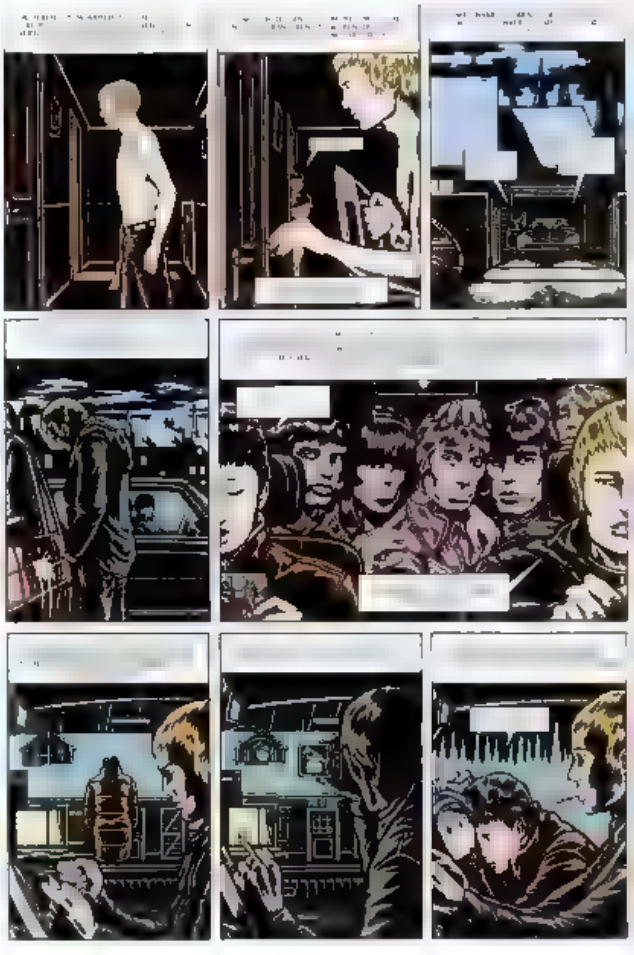

Er zijn n et veel tekenaars die kunnen zeggen dat ze zowel voor Marten Toonder als voor Wa t D sney hebben gewerkt **Frans van Lamsweerde** was wel zo iemand Opmerkel k dat de naam vrijwe onbekend is in de Nederlandse stripwereld Het zal te maken hebben met z n vroege emigratie in 1950 naar Amerika waar hi een bloeiende carr re a s ll ustrator opbouwde en n 1969 overleed Van Lamsweerde werd in 1920 in Hattem geboren en studeerde in Arnhem en Par s Begin aren

1940 werd zijn ta ent ontdekt door Marten Toonder en oop Geesink die hem bi hun tekenstud o haal den Na de oorlog tekende hij ondermeer de strip *Marco s avonturen* voor *De Gelderlander* (1947-1948)

Alle 112 stroken met ondertekst doken dankz de neef van Van Lamsweerde onlangs op De Leidse Stipshop zag er, met ondersteun ng van Stichting Beeld voor Beeld en Fintage House een groep die onder andere f nancie e d ensten aan gedrukte media biedt, we brood in en bracht de oblong

[E N V E R D E R]

Hartenjagen (Hartjes. Oog&Blik/Bazige Bij) Een nieuwe bundel levensoverpeinzingen van Maaike Hartjes die eerder in *Viva* en *Nrc.next* stonden. Het is knap dat ze haar typerende, minimale stijl steeds opnieuw uitvindt door het toevoegen van nieuwe elementen, zoals foto s, vormgrappen en andere pagina-indelingen RS

Humor in beroepen! 14 Postbodes (Du Vigan/Godard, Boemerang) Ooit was Christian Godard de veelgeprezen maker van de empathische avonturenstrip *Maarten Milaan*. Tegenwoordig maakt hij flauwe grappen over postbodes. Van *Les Postiers* zijn in Frankrijk al drie delen verschenen. Voor tekenaar Du Vigan is het zijn debuutreeks RS

De kat van de rabbijn 5: Afrikaans Jeruzalem (Sfar, Atlas) In een extra lange, 80 pagina s, superieure vertelling over een religieuze zoektocht in Afrika spreekt Joann Sfar zich, zoals hij al in zijn voorwoord zegt, uit tegen racisme en maakt hij godsdienstige dogmatiek belachelijk. Ook is er een hilarische ontmoeting met een wel heel bol neergezette Kuifje. Rijke fantasie, humor, sfeer en fascinerende karakters DR

Luuna 3: Het spoor van Oh-Mah-Ah (Crisse/Karamidas, Daedalus). Dit met magie doorspekte indianenverhaal draait om een mooi meisje met een duistere kant. Expressieve karakters, fraaie kleurgebruik en interessante pagina-indelingen compenseren het niet altijd even spannende scenario HW

De maagd en de neger 2 Leentje en Sofie (Vanistendael, Oog & Blik/Bezige Bij) Pornografisch, zo omschreven boze briefschrijvers de voorpublicatie van dit verhaal in dagblad *De Standaard*. Ze zullen de gestileerde seksscènes op de pagina s 16-21 bedoelen, het grafische hoog-

Seriemoordenaars als serie

Een nieuwe reeks bij Casterman met de naam *Moordenaars* kondigt veelbelovend vooral aan als de naam van scenarist Rodolphe erboven prijkt bekend van onder andere *Trent Dock 21* en *Mister George*.

Het is een interessant gegeven om biografieën van echt bestaande seriemoordenaars te gebruiken voor een stripbewerking, maar wel erg riskant, omdat er een makkelijk aan kan verdienen.

In *Moordenaars* volgen we het leven van dokter Marcel Petiot tijdens de Tweede Wereldoorlog. Het verhaal begint sterk met de ontdekking van een verbrand lijk in één van zijn huizen. Al snel valt de verdenking op hem. Maar de strip slaat de plank daarna goed mis. Het verhaal is een aaneenschakeling van suggesties en nergens is duidelijk wat fictie is en wat de feiten zijn.

De geestelijke gesteldheid van een psychopaat is natuurlijk niet te bevatten, maar een gedegen verdieping in de personage zou de strip wel ten goede zijn gekomen. Nu lijkt het haast alsof alle moorden in Parijs in de oorlog door Petiot alleen te schrijven. De moorden worden zelfs op een manier gevoegd dat het verband met de verdwijningen van de joden en de onteigening van hun spullen.

Niet alleen het verhaal gaat van de hak op de tak ook de tekeningen. Het tekenwerk van Jeanne Puchol is niet denderend. De personages zijn erg vlak en kunnen weergegeven en weten niet te boeien. *Moordenaars* is noch vlees noch vis. MvM

Moordenaars 1: De dokter

Puchol & Rodolphe
Casterman 2009
ISBN 978-90-303-4253-1
Prijs €5.75
48 pagina's
kleur ☆☆

undel uit. Het boek bestaat uit twee verhalen: *In de jungle van Jana* en *Met de reuzen*. In beide verhalen gaat het om een Nederlandse jongen. Marco – die de vreemdste avonturen beleeft maar ondanks dat nauwelijks ergens van opkijkt en monter en fluitend door het leven trekt. De verhaallijnen doen nu wel erg gedateerd aan, maar dat kon Lamsweerde tekenaar had, staat buiten kijf en is aan zijn vroege werk terug te zien. De typische Toonder-lijn is goed herkenbaar en doet denken aan Henk Albers in zijn vroege jaren. Een goed idee om deze tekenaar eindelijk eens voor het voetlicht te brengen. TdK

Marco's avonturen

Van Lamsweerde
Leidse Stripshop
2009
ISBN 978-90-75737-15-8
Prijs €19.95
128 pagina's
zwartwit ☆☆

tapunt *(too pun intended)* van dit album. Judith Vanistendael laat hoofdpersoon Sofie terugblikken op haar relatie met zeuzelzoeker Abou uit Togo. Prachtige multiculti-beeldroman zonder politieke correctheid. JM

Nausicaä van de vallei van de wind 5 (Miyazaki, Glénat). Breed opgezet science-fiction-avontuur van mangatekenaar/regisseur Miyazaki, deels verfilmd voordat de mangaserie was voltooid. Na een catastrofe is de wereld grotendeels veranderd in woestijnen en een giftig woud met gevaarlijke gemuteerde insecten. Geïnspireerd op Griekse mythen en met een prinses, Nausicaa, die kan communiceren met de insecten. DR

Ulier 4 (Ckoe, Bries). Grappige avonturen van een konijnenuier die nu al vier boekjes lang verwonderd door de wereld trekt. Gelekend door Ckoe, alias Hans van de Meulengraaf. DR

ADVERTENTIE

Nederlandse Stripklassiekers
voor de jeugd van toen

Integrale uitgave van de 69 Tom Poes-verhalen uit het weekblad Donald Duck.
De verhalen waren voor velen de eerste kennismaking met de avonturen van Tom Poes en Heer Bommel. Geheel in de originele kleuren gedrukt.
Reeds 20 delen verschenen. Prijs per deel € 59

Voor het eerst volledig in boekvorm: alle verhalen van Eric en Erwin de Noorman.
Van alle stripheldenduo's die in de jaren veertig en vijftig hebben rondgelopen, is Eric de Noorman degene die het meest tot de verbeelding van zijn lezers sprak.
Reeds 22 delen verschenen. Prijs per deel € 52

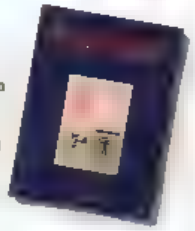

Alle 73 avonturen van Dick Bos in een reeks van 19 luxe banden.
In april 1941 lag in de kiosken een klein boekje met een compleet stripverhaal! En wat voor één. Een met een echte held: judoka-detective Dick Bos!
Reeds 15 delen verschenen. Prijs per deel € 52

Kijk op [illegible] of vraag meer informatie
T 070 3615393, F 070 3060256, E [illegible]

ADVERTENTIE

[DE BOVENTOON]

Het menselijk tekort loert naar de horizon

Tijdens een zeevlucht rond de wereld in 1995 stranden strip[illegible]tekenaar [illegible] redacteur van *Suske en Wiske Weekblad* **Marc Legendre** (1956, Antwerpen) en zijn vrouw met aversie op de Canarische Eilanden. Terwijl hun schip wacht op reparatie worden ze verveeld op de archipel en tekenen ze [illegible]schetsen op kleine stripverhaaltjes. Eenmaal terug in België gaat Legendre geïnteresseerd op zoek naar de conventionele gelijknamige *Bobo*-boeken van Bebo, begint aan een semi-autobiografisch verhaal over een drietal vrienden dat hij echter niet afmaakt. Dan verschijnt in 2005 het album *Fantasterra*, een grafische roman waarin Legendre een andere stripweg inslaat. Een complex verhaal over liefde, [illegible]wijsheid, waanzin, hoop en eenzaamheid in een door geweld verscheurd Bosnië vertelt met tekeningen en met grafisch bewerkte [illegible]foto's, [illegible]stempels, krantenknipsels en [illegible] rare collages. Het boek [illegible] het eerste deel van een drieluik rond zinloosheid.

In het tweede deel, *Verder* (2007), [illegible] Legendre via een ruziënde man en vrouw zijn kijk op de wereld en de rol van de media daarin. Dit boek wordt voorgedragen voor de Eerste Vlaamse Strip[illegible]prijs, maar strijdt een onrechtmatige [illegible] den nominatie.

Onlangs verscheen het laatste deel van de reeks te lezen onder de titel *Wachten op een vriend*, waarin Legendre een [illegible]ge plaatselijke mythe verweeft met een verhaal in de geest van het [illegible]onbehagen. *Wachten op Godot* van de Ierse schrijver Samuel Becket. Adam Dass wacht [illegible] op de verschijning van het legendarische zwerfdier Sjan Bi[illegible] rondom waar hij een betere toekomst zal hebben. Via zijn [illegible]de kick Bobbo en een [illegible]burgerstokstaartje Zoë verhaalt hij in de krantenrubrieken [illegible] over de dingen waar het soms op [illegible]kende dingen [illegible] Dass wil [illegible] droomt niet de [illegible]en, maar de oplossing die het verzinnen waard [illegible] [illegible]

Ook het laatste deel van de serie waarin Legendre een [illegible]bere[illegible]k met zijn combinatie van tekening, schilderen fotowerk levert geen opwekkend wereldbeeld op maar wel een [illegible]boeiend en [illegible]tensoen verhaal. DR

Wachten op een vriend

Legendre
Atlas 2009
ISBN 978-90-450-1526-2
Prijs €19,90
120 pagina's
kleur [illegible]

De Vlaming **Lectrr (Steven Degryse)** is voorganger van de hedendaagse generatie cartoonisten, die hun naam nogal eens hebben gevestigd door het internet. Door de verspreiding die online publiceren per definitie met zich meebrengt, kunnen cartoons beleven eindeloze doorplaatsingen op websites van willekeurigen. Ontbrak het werk van Lectrr wel licht aan een centrale hoofdpersoon. Zijn bundels *Hara Kiri* scholten dan ook op een leuke manier alle kanten op. Om toch ook de offline media te kunnen bedienen, schreef *AD Cata* van Antwerpen, *Het Belang van Limburg* en *Voetl*, bedacht de Belgische onderwijs een hoofdpersonage de schele hond Lars. Bij uitgeving van diens eerste bundel, *Lars Attacks*, als duidelijke verwijzing naar *Mars Attacks* valt op dat deze afbakening niet persé een verbetering is. Lars is een vrolijk karakter, dat niet echt tot de verbeelding spreekt. Zijn gerustreerde baasje Boris is dan weer een stuk beter uitgewerkte prullenbak. Toch komt deze bundel nergens echt tot leven. Veel grappen hebben iets te gekunsteld, dat te voorkennen uit de moppenboekjes van vroeger. Veel flauwe woordspelingen en uitgekookte bordjes op het beslissende derde plaatje. Wellicht is Lectrr gewoon meer een cartoonist dan een gagsmaker, ik prefereer Lectrr bovendien handentekenwerk.

Lars! T Attacks

Lectrr
Silvester 2009
ISBN 978-90-[illegible]5 391 2
Prijs €8.95
48 pagina's
kleur (ok)

Thriller in de klassieke oudheid

Tekenaar **Henri Reculé** is iets minder bekend dan scenarist **Stephen Desberg**, maar werkte toch al vier keer eerder met hem samen, onder andere voor *Het laatste jungleboek*. Hun nieuwste samenwerking levert een serie op van mogelijk vier delen, waarin een archeologische zoektocht een verhaal bloot legt over wraak, moord en intriges in het klassieke Rome. Het verhaal zit vol actie en sensatie, de regie is futsend en het tekenwerk is acceptabel.

De laatste jaren mag de historische thriller zich verheugen in een enorme populariteit, zeker als daar gehele complotbenen en spannende achtervolgingen aan gekoppeld worden. Desberg heeft het genre al eens bedreven in *De Schorpioen*, navolging van bij voorbeeld *De Da Vinci code* heeft hij er nu voor *Cassio* ook een esoterisch sausje en een link naar de moderne tijd aan toegevoegd. Persoonlijk kon ik de bestseller van Dan Brown niet waarderen, met name vanwege verregaande voorspelbaarheid, opzetteloze en opzichtige geschiedvervalsing en zwevende flauwekul. Dit eerste deel van *Cassio* biedt gelukkig aan soortgelijke expliciet regen de hoofdpersonen zijn moderne mensen, gegoten in klassiek decor. Leentje draagt zelfs een bikini, papyrusrollen blijken na 19 eeuwen nog eenvoudig leesbaar en mensen staan op uit de dood alsof het niets is. Het resultaat is een ongeloofwaardige strip. Tenminste, ongeloofwaardig voor mij. Maar het succes van *De Da Vinci code* heeft aangetoond dat er grote lezersgroepen zijn die zich niet aan ongeloofwaardigheid storen, zolang het maar ten dienste staat van een spectaculair verhaal. En dat is de reden dat *Cassio* ondanks zijn tekortkomingen waarschijnlijk ook een succes wordt. HW

Cassio 1
De eerste moordenaar

Desberg & Reculé
Lombard 2009
ISBN 978-90-5581-673-5
Prijs €5.75
48 pagina's
kleur (ok)

ADVERTENTIE

SUPERSTRIP SPECIAALZAAK

EPPO.NL

Kleine Berg 33 • 5611 JS Eindhoven • tel. 040 - 244 18 82 • fax 040 - 243 58 73 • www.eppo.nl

AGENDA

T.V.V. AGENDA, ESTHER DE HEER, POSTBUS 84 66, 3009 PE ROTTERDAM

- **t/m 23 augustus 2009** Expo 'De zomer van Dick Bruna Van Nijntje tot Havank' Centraal Museum, Nicolaaskerkhof 10, Utrecht, info: www.centraalmuseum.nl
- **t/m 30 september 2009** Expo 'Op zoek naar de stoomstijl' Atomium, Atomiumsquare, Brussel, België. info: www.atomium.be
- **t/m 25 september 2009** Expo 'De Belgische jaren van René Goscinny bij het blad Kuifje', Stichting Raymond Leblanc, Paul-Henri Spaaklaan 7, Brussel, België. info: www.fondationleblanc.be
- **t/m 27 september 2009** Expo 'Nederland volgens Sigmund De stand van onze mores en sores', Nederlands Stripmuseum, Westerhaven 70, Groningen. info: www.nederlandsstripmuseum.nl
- **t/m 27 september 2009** Expo 'Brussel in beeldjes' Gallery Belgisch Stripcentrum, Zandstraat 20, Brussel, België. info: www.stripmuseum.be
- **t/m 27 september 2009** Expo 'Lanfeust – Rekenkunde van Troy' Belgisch Stripcentrum, Zandstraat 20, Brussel, België. info: www.stripmuseum.be
- **t/m 27 september 2009** Expo 'Willy Vandersteen Het Brusselse epos', Stadhuis, Grote Markt, Brussel, België. info: www.brusselscomics.com
- **t/m 10 oktober 2009** Expo 'Voorgeschiedenis van het stripverhaal' Bibliotheca Wittockiana, Bemelstraat 23, Brussel, België. info: www.wittockiana.org
- **t/m 15 november 2009** Expo 'Retrospectieve Vandersteen' Het Huis van het Beeldverhaal, Keizerinlaan 1, Brussel, België. info: www.hhb.org
- **29 en 30 augustus 2009** 24e Brabants Stripspektakel, Sportcentrum Valkencourt, Pastoor Heerkensdreef 15, Valkenswaard, info: www.stripspektakel.nl
- **4 september t/m 10 oktober 2009** Expo 'Brussel voor de lens, in strips' Galerie Petits Papiers, Fontainaspleïn 1, Brussel, België. info: www.petitspapiers.be
- **6 september** Stripfestival Klein-Willebroek Stripdorpje, A12 afrit Boom of Willebroek-Noord, België, info: www.stripdorp.be
- **25 september 2008 t/m 3 januari 2010** Expo 'Serties. Crepax, Cuvelier, Forest, Peeters', Bozar, Ravensteinstraat 23, Brussel, België. info: www.bozar.be
- **26 en 27 september 2009** De Stripdagen, '55 jaar Mannen op de maan – Strips in Space' Expo Houten, Meidoornkade 24, Houten info: www.destripdagen.nl
- **29 september t/m 6 december 2009** Expo 'Het stripverhaal, 20 jaar later...' Belgisch Stripcentrum, Zandstraat 20, Brussel, België info: www.stripmuseum.be
- **30 september 2009 t/m 26 maart 2010** Expo 'Brussel in het stripverhaal' Stichting Raymond Leblanc, Paul-Henri Spaaklaan 7, Brussel, België. info: www.fondationleblanc.be
- **15 oktober 2009 t/m 28 februari 2010** Expo 'Aanvalleu' Koninklijk Museum van het Leger en de Krijgsgeschiedenis, Jubelpark 3, Brussel, België. info: www.klm-mra.be
- **28 oktober 2009 t/m 28 april 2010** Expo 'Stripverhalen, hoe het begon', Autrique-Huis, Haachtsesteenweg 266, Brussel, België info: www.autrique.be
- **11 t/m 13 december 2009** Strip Turnhout 2009, Cultureel Centrum De Warande, Warandestraat 42, Turnhout, België info: www.stripturnhout.be
- **16 en 17 januari 2010** Stripfestijn Rijswijk, Expo Rijswijk, Volmerlaan 12, Rijswijk, info: www.strip2000.nl
- **14 februari 2010** 13e Leuvense Stripbeurs, Zaal KA Redingenhof, Redingenstraat 90, Leuven, België. info: hendrickxjeanpierre@skynet.be
- **6 en 7 maart 2010** Stripbeurs Breda, Schaats- en Racketcentrum Breda, Terheydenseweg 500, Breda, info: www.stripbeurs.nl

Marc Sleen Museum geopend

Op 18 juni werd in de Zandstraat, tegenover het Belgisch Stripcentrum, het Marc Sleen Museum officieel geopend. Niemand minder dan koning Albert zette de openingsster bij. Samen met enkele andere notabelen werd hij persoonlijk door Marc Sleen rondgeleid. Aansluitend bezochten de genodigden nog de Arlestontentoonstelling aan de overzijde van de straat. Koning Albert en Sleen zijn geen onbekenden voor elkaar, eerder sloeg de koning Sleen al tot ridder. De koning bekende dat hij samen met broer Boudewijn Nederlands leerde met behulp van de strips van Nero. Albert wordt ook enkele malen opgevoerd in de strips, onder andere in de laatste aflevering *Zeeuwen tranen*. Gekroond en al informeert Albert bij Nero of hij er echt mee stopt.

's Avonds wordt er doorgefeest in de Zandstraat met Urbanus, Hec Leemans, François Walthéry, Merho, Jan Bosschaert en Dirk Stallaert. Er is muziek, drank en natuurlijk zijn er de typische Nero-wafels. Het [illegible] valt in de Zandstraat terecht gekomen. Sleen tekende er in 1947 de allereerste Nero als tekenaar in dienst voor de krant *De Nieuwe Gids*. De opening van het museum is een initiatief van de Stichting Marc Sleen die zich tot doel heeft gesteld het immense oeuvre van de grootmeester te beheren en uit te dragen in een groot publiek. Marc Sleen, geboren als Marcel Neels in Gentbrugge op 30 december 1922, maakt vooral naam met stripheld *Nero*. Er zijn echter meer dan honderd werken aan vijftig tot zes reeksen tegelijk in zijn begin periode als striptekenaar. Hij start als politiek karikaturist bij *De Standaard* – tekent bij *De Neus*, *Tom en Tony* en *Stropke en Flopke*. Later worden die gevolgd door *Doris Dobbel*, *Oktaaf Keunink*, *Piet Fluwijn en Bolleke* en *De ustige kapoentjes*. Dit zijn vooral in Vlaanderen populaire stripreeksen in de jaren 1950 en 1960. Verreweg het meest succesvol is hij echter met *Nero*, die in 1947 met een heel klein bijrolletje start in een reeks die *detectief Van Zwam* [illegible] figuur kent. Na drie verhalen neemt Nero de leiding in de verhalenreeks over, om dat meer dan tweehonderd afleveringen lang vol te houden. Pas in 2003 hangt Sleen, dan ondersteund door Dirk Stallaert, de tekenpen aan de wilgen. Sleen wint verschillende strippenzeven en wordt naast in de adelstand ook in zijn verheven ook in 1999 nog eens tot ridder geslagen. Het museum biedt een doorsnede van Sleens werk. Het Stripcentrum, dat het dagelijkse beheer van de collectie heeft, zorgt naast het onderhouden van de vaste tentoonstellingsruimte en met regelmaat voor verversing in de Gallery van het museum. Het Marc Sleen Museum is te vinden aan Zandstraat 31-33 in Brussel en is op de maandag na alle dagen een aantal uren geopend. Kaartjes, verkrijgbaar bij het Belgisch Stripcentrum, kosten maximaal €2,50. TdK

Meer info: www.marcsleen.be

→ HET VAK

DEZE RUBRIEK IS BESTEMD VOOR MUTATIES IN HET ROERIGE STRIPWERELDJE, ALSMEDE VOOR MELDINGEN VAN OVERLIJDEN, FUNCTIEWIJZIGINGEN, WISSELINGEN VAN UITGEVER OF DISTRIBUTEUR, VERHUIZINGEN... HIER LEEST U ER ALLES OVER. STUUR MUTATIES AAN **HETVAK@STRIPSCHRIFT.NL** OF NAAR POSTBUS 84206, 3009 CE ROTTERDAM.

>WAARHEEN?

Dominique Boché, de Franse ambassadeur voor België, overhandigde op de ambassade te Brussel aan zes Belgische stripauteurs de eretekens van het ridderschap in de kunsten en de letteren. De gelukkigen waren **Jean-François Charles**, **Jean Dufaux**, **Gos**, **Griffo**, **Hermann** en **Bernard Hislaire**. De uitreiking stond mede in het teken van het veertigjarige bestaan van uitgeverij Glénat. Het is Frankrijks hoogste artistieke onderscheiding.

Op 5 september gaat stripwinkel **Pautus** in Alkmaar dicht. Het is dan op 2 dagen na 32 jaar geleden dat de winkelactiviteiten van Jek en Willemijn Lampers begonnen. Het echtpaar stopt om leeftijdsredenen met de winkel. Opvolging binnen of buiten de familie was niet aan de orde. Tot de sluitingsdatum worden er acties gehouden om de voorraad in te krimpen. Het stel gaat wel door met de internetwinkel *www.stripsenzo.nl* en zal zo af en toe de deuren nog op een kier zetten om bestellingen over te dragen. Zij blijven boven het (nu nog) winkelpand wonen. Stripwinkel Pautus is nog heel even te vinden aan Verdronkenoord 62.

>WAARVOOR?

Op 23 februari overleed **Frank Löwik** op 52-jarige leeftijd. Hij was een groot pleitbezorger van de Twentse taal en cultuur en samen met Goaitsen van der Vliet vertaler van *Asterix de Gallièr* in het Twents (*Ne gesjichte van Asterix den Gallièr*, De Oare Utjouwerij 1997).

→ INBOX

COMMENTAAR? KRITIEK? EEN UITGESPROKEN MENING? ALLES IS WELKOM VIA **INBOX@STRIPSCHRIFT.NL** OF IN POSTBUS 84206, 3009 CE ROTTERDAM. MAAR... DE REDACTIE BEHOUDT ZICH HET RECHT VOOR OM DE SCHAAR TE HANTEREN. DAT SPREEKT VANZELF.

HAVANK-RECENSENT OP DE TAST?

Treurigstemmend te zien hoe in *Stripschrift 401* mijn *De avonturen van Havank 2: De Schaduw op de tast* slechts TWEE uitroeptekentjes mocht verdienen.
Kom-kom, recensent RS... 'vermoeiend om te lezen'?? Moet je ook niet multitasken zoals je bij lezing van andere strips doorgaans gewoon bent te doen. Kop erbij houden! Kwaliteit mag best een beetje lastig zijn, hoor!
Iedereen zal wel iets van een werkstuk 'vinden' of erbij 'voelen'. Alleen een journalist/recensent heeft de taak zoiets te onderbouwen.
Treurigstemmend alweer, te moeten lezen dat hij zo'n '12 plaatjes per pagina'-indeling 'vreemd' vindt. 'Klassiek' had hij dat ook kunnen vinden, ware hij wat meer onderlegd geweest in de stripgeschiedenis. Andermaal treurigstemmend is het als RS het vermeende euvel aan mijn werkstuk gaat zoeken in mijn tekortschietende bewerking van het 'oubollige' (van de klok en de klepel: RS had dit natuurlijk zo ergens gelezen zonder... affijn...) bronmateriaal.
Allereerst steunt dit verhaal op een plot van MEZELF, RS, en niet op de zo door jou gewenste 'rigoureuze ingrepen die ik nagelaten zou hebben te doen'. Want wist je ook dat er in die 'oubollige Havank-detectives' NERGENS een deeltje onder deze titel te vinden is?? Nee? NIET dus.
Het is treurigstemmend genoeg als er geen 'fact-checking' in de journalistiek meer voorkomt (het zelfgenoegzame ik-schrijf-dus-ik-besta-motto eigen), maar dat een RIK SANDERS (RS) één van de vier is die de redactie van *Stripschrift* uitmaken stemt wel... juist: TREURIG!

Daan Jippes, Bussum

Met rigoureus ingrijpen bedoel ik het schrappen van ouderwets taalgebruik, de vele regels tekst en de vermoeiende taalgrapjes. Probleem van Havank is dat het een retrostrip is die te veel aan het verleden blijft hangen (de oubollige sfeer van de detectives van Havank en de klassieke Dupuis-strips met de twaalf plaatjes per pagina). Waarom, Danier, geen moderne, snelle aanpak gekozen die zoveel hedendaagse avonturenstrips kenmerkt met, omdat het uitgangspunt gebaseerd is op een klassieke detective, daaroverheen een retrosausje? En, uitgeverij L, waar was de intensieve eindredactie die ervoor moet waken dat dit soort lovenswaardige strips vastlopen in onleesbare scenario's? Een euvel waaraan helaas veel (Nederlandse) strips lijden.
RS

[SERVICE SPREAD]

→ WINNEN

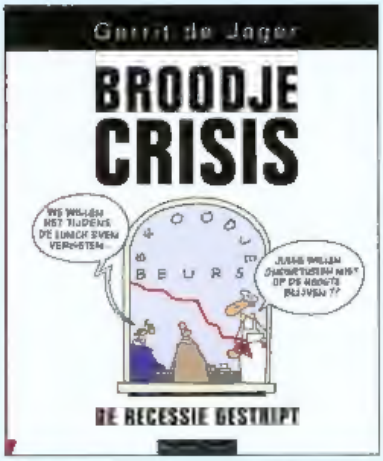

Kort geleden bracht uitgeverij Business Contact Gerrit de Jagers *Broodje Crisis – De recessie gestript* uit. In deze bundel kijkt De Jager met een knipoog naar de op- en neergaande lijnen van de crisis. *Stripschrift* geeft in samenwerking met de uitgever vijf gesigneerde exemplaren weg aan lezers die ons het goede antwoord sturen op de volgende vraag:

In welke krant wordt bovengenoemde strip van Gerrit de Jager voorgepubliceerd?

Stuur het antwoord vóór 1 oktober 2009 naar
Crisis-prijsvraag
Postbus 84206
3009 CE Rotterdam
of naar winnen@stripschrift.nl

Bij meer dan vijf goede oplossingen zal er worden geloot. De winnaars maken we in een volgend nummer bekend. Maximaal één inzending per adres en discussiëren over de uitslag doen we natuurlijk niet.

Uitslag Hergé-prijsvraag *Stripschrift 400*:

Wij vroegen naar de eerste 'echte' strip die Hergé tekende en die vanaf 1926 onder andere werd gepubliceerd in Le boy scout. *Het aantal inzendingen was overweldigend. Een teken dat het werk van de oude meester gekend en gewild blijft. Uit de grote stapel inzendingen die ons het goede antwoord,* Totor, P.L. van de Meikevers *of de oorspronkelijk Franstalige benaming* Totor, C.P. des Hannetons *gaven, trokken wij twee prijswinnaars. Wij mogen* **G.C. Bom** *(Roosendaal) met* De kunst van Hergé 1 *en* **Martin Stapper** *(Amstelveen) met deel 2 van die chronologie verblijden. Deel 2 moet nog verschijnen en wordt dus later verzonden. Hartelijk gefeliciteerd!*

IK BEGIN NU TOCH WEL BENAUWD OVER MIJN PENSIOEN TE WORDEN
STRAKS MOET IK MIJN EIGEN HUIS NOG OP GAAN ETEN
EN MIJN ZWEMBAD OPDRINKEN
WWW.POORZON.NL

ADVERTENTIE

TEGELMAN PRESENTEERT

- Luxe tegeltableau van 12 tegels (15x15 cm) in houten bewaarkist met inlegtegel bovenop, oplage: 250 stuks, €175,00 + €7,50 verzendkosten
- Lege houten bewaarkist met inlegtegel bovenop, €32,00 + €7,50 verzendkosten
- Losse inlegtegel, €22,00 + €4,00 verzendkosten

Maak het juiste bedrag over op giro 3283612
t.n.v. Funny Pens te Rotterdam, o.v.v. het gewenste product.
Mail separaat uw adresinformatie naar info@funnypens.nl

Ophalen in Rotterdam is mogelijk in overleg
Meer info: 06-23718719

OOK TE KOOP BIJ DE BETERE STRIPWINKEL

→ HARRY'S POSTZEGELHOEKJE

'*Bécassine* wordt algemeen beschouwd als de meest beledigende karikatuur van Bretagne', stelt de *Trottergids* niet geheel onterecht. Ze staat model voor de onnozele plattelander en dat blijkt ook uit het enige album dat ooit in het Nederlands verscheen in 1965 onder de titel *Toosje Tontel*. Het Bretonse vrouwtje in klederdracht beleeft in dit boek allerlei avonturen en grappige situaties als ze naar Parijs vertrekt, onder andere doordat ze niet weet wat kauwgum is en bijna het slachtoffer wordt van booswichten. Bijna, want Toosje beschikt over een vriendelijke, goedgelovige en gulle natuur die haar behalve gevaar ook veel beschermende vrienden oplevert.

Bécassine verscheen voor het eerst in 1913 en is bedacht door Jacqueline Rivière – redactrice van het tijdschrift *La Semaine de Suzette* waar het figuurtje in verscheen – en tekenaar Joseph Pichon die tot hij in 1953 stierf 27 albums vol avonturen produceerde. Daarna nam Jean Trubert het over. Trubert is ook de tekenaar van *Toosje Tontel*. Camille François schreef het scenario. HW

Land van herkomst: Frankrijk
Jaar van uitgifte: 2005
Cataloguswaarde: €5,50 per vel van vijf zegels

ADVERTENTIE

Yendor
STRIPWINKEL

Korte Hoogstraat 16
3011 GL Rotterdam
Tel 010 - 433 17 10

www.yendor.nl

STRIPSCHRIFT COLOFON

JAARGANG 41 • NUMMER 5 [462] • SEPTEMBER 2009

's Werelds oudste stripinformatieblad verschijnt 8 maal per jaar en wordt samengesteld door een onafhankelijke redactie.

Redactie
Teus de Kruijf, Arco van Os, Dik Randeltap, Rik Sanders

Medewerkers
Ruben Acohen, Olav Beemer, Ben Bits, Patrick Brammers, Ed Hengeveld, Michel van Merriënboer, Michael Moneboo, Jeroen Mirck, Willem Naber, Kees Ribbens, Erwin Suvaal, Rich Thomassen, Daphne Tilroe, Rudy Vrooman, Geert de Weyer, Harry Wibier, Olivier Wortel

Omslag
Bernard Vrancken

Redactie-adres
Postbus 84206
3009 CE Rotterdam
t 010-2201063
f 010-4210608
e redactie@stripschrift.nl

Abonnementen
Een abonnement omvat 8 nummers en wordt daarna telkens stilzwijgend verlengd.
Eventueel gemiste nummers zijn te bestellen via onze Back Issue Service.

Maak het juiste bedrag over op girorekening 9347990 ten name van Stichting Uitgeverij Stripschrift te Rotterdam.
Nederland €46,00
België €49,00
Other countries €63,00
IBAN NL56 PSTB 0009 3475 90
SWIFT/BIC PSTBNL21
Bedragen zijn inclusief 6% BTW
Opzeggingen schriftelijk richten aan de uitgever, uiterlijk twee nummers voor het aflopen van het abonnement.

Reprorecht
Het overnemen, maar ook het vermenigvuldigen van artikelen en illustraties is slechts geoorloofd na schriftelijke toestemming van de redactie.

Materiaal
Ongevraagd toegestuurd materiaal wordt niet geretourneerd.
De verantwoordelijkheid voor de artikelen berust bij de auteurs.

Advertenties
Voor de opgave van advertenties en het opvragen van de tarieven kunt u contact opnemen met de uitgever, of e-mailen naar advertenten@stripschrift.nl.

Druk
Printec Offset, Kassel, Duitsland

Uitgever/Distributie Nederland
Stichting Uitgeverij Stripschrift
Kleine Beer 467
3067 ZW Rotterdam
t 010-2201063
f 010-4210608
e uitgever@stripschrift.nl
w www.stripschrift.nl
KvK Rotterdam 24305843

Distributie België
Pinceel, Leuven
AMP, Brussel

Stripschrift wordt uitgegeven in opdracht van Het Stripschap. Leden van Het Stripschap krijgen € 1,25 korting op de abonnementsprijs.

ISSN 0165-845X

Online catalogus | **Beheer je verzameling** | **Begin een shop** | **Community & meer**

Ontdek Catawiki en laat je verrassen!

Al 170.000 verschillende strips in de catalogus

waarvan 80.000 te koop in shops van stripwinkels en verzamelaars!

catawiki

catawiki.nl/strips